

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ydinenergialain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n ja Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain muuttamisesta (7.5. AL)

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ydinenergialain muuttamista. Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevaa sääntelyä uudistettaisiin siten, että Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinnoimien varojen sijoitustoiminta voisi olla nykyistä monipuolisempaa ja pitkäjänteisempää sekä mahdollistaa laajemman riskinoton. Ydinjätehuoltovelvollisille säädettäisiin velvollisuudeksi osallistua sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallintaan. Ydinjätehuoltovelvollisten takaisinlainausoikeutta rajoitettaisiin. Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinnosta säädettäisiin myös nykyistä yksityiskohtaisemmin lakitasolla. Johtokunnan kokoonpanoa koskevaa sääntelyä uudistettaisiin, ja johtokunnan operatiiviset tehtävät siirrettäisiin pääosin rahaston toimitusjohtajalle.

Valtion ydinjätehuoltorahaston rahoittamien ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuoltoa koskevien tutkimusohjelmien sääntelyä uudistettaisiin. Tutkimusohjelmat ja niihin liittyvät rahaston erillisvarallisuudet yhdistettäisiin. Sääntelyä täydennettäisiin ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta vuosina 2026–2032 perittävien maksujen perusteita koskevilla säännöksillä. Lisäksi sääntelyä uudistettaisiin teknisesti.

Esityksen tarkoituksena on huolehtia Valtion ydinjätehuoltorahaston hallinnoimien varojen arvon säilymisestä ja samalla niiden riittävydestä ydinjätehuollon kustannuksiin varautumiseen sekä mahdollistaa nykyistä parempi tuotto. Tarkoituksena on myös tehostaa rahaston tutkimustoimintaa edistävien varojen kohdentamista ja uudistaa tutkimusohjelman hallinnointia.

Finanssivalvonnasta annettua lakia muutettaisiin siten, että Finanssivalvonta valvoisi Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa, sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoituksia. Finanssivalvonnan valvontamaksuista annettua lakia muutettaisiin siten, että rahastolle säädettäisiin velvollisuus maksaa Finanssivalvonnalle valvontamaksu.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	15
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	16
6 Lausuntopalaute.....	17
7 Säännöskohtaiset perustelut	17
7.1 Ydinenergialaki	17
7.2 Laki Finanssivalvonnasta	31
7.3 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista.....	31
8 Lakia alemman asteinen sääntely	31
9 Voimaantulo	32
9.1 Laki ydinenergialain muuttamisesta	32
9.2 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta	33
10 Suhde muihin esityksiin.....	33
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	Error! Bookmark not defined.
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	Error! Bookmark not defined.
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	33
LAKIEHDOTUKSET	35
ydinenergialain muuttamisesta.....	35
Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	43
Finanssivalvonnan maksuista annetun lain muuttamisesta	44
LIITE	50
RINNAKKAISTEKSTIT	50
ydinenergialain muuttamisesta.....	50
Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	68
Finanssivalvonnan maksuista annetun lain muuttamisesta	69

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Ydinenergialain (jäljempänä *YEL*) nojalla perustettu valtion talousarvion ulkopuolinen Valtion ydinjätehuoltorahasto (jäljempänä *VYR*) on ollut toiminnassa jo yli 30 vuotta. Ydinenergian tuotanto toimialana ja rahoitusmarkkinat kokonaisuutena sekä myös VYR:n koko ja VYR:n oletetun toiminnan kesto ovat kehittyneet ja muuttuneet selvästi suhteessa siihen, mitä VYR:n periaatteita kehitettäessä 1980-luvulla tunnistettiin. VYR:n toimintaympäristössä tapahtuneiden sekä VYR:n osalta toteutuneiden ja ennakoitujen muutosten takia on tarpeen uudistaa VYR:n toimintaa ja erityisesti sen ydinjätehuoltoon varautumista varten kerättyjen varojen (jäljempänä *varautumisrahasto*) sijoitustoimintaa koskevia säännöksiä. Jätehuoltovelvolliset, joilta perittävillä maksuilla varautumisrahastoa kartutetaan, ovat olleet asiassa aloitteellisia.

VYR:ssä on varautumisrahaston lisäksi ollut vuodesta 2004 alkaen kaksi varautumisrahastosta erillistä erillisvarallisuutta. Näistä erillisvarallisuuksista toista käytetään ydinturvallisuuteen liittyvien tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen ja toista ydinjätehuollon tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittamiseen. Kahden erillisvarallisuuden mukaiset tutkimusohjelmat ovat käytännön kannalta osoittautuneet tarpeettoman jäykiksi, kun tosiasiallisesti ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimustarpeet ovat osin päällekkäiset. Lisäksi tästä aiheutuu tarpeettomia kustannuksia.

1.2 Valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä selvitti VYR:n sijoitustoiminnan kehittämistä. Työryhmän raportti valmistui heinäkuussa 2019 (jäljempänä *VYR-raportti*). Työryhmässä olivat edustettuina työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, Valtiokonttori ja VYR:n johtokunta sekä nykyiset ja mahdolliset tulevat jätehuoltovelvolliset ja niiden taustalla olevia yrityksiä. Työryhmän raportissa on yksityiskohtaisesti kuvattu VYR:n varautumisrahastoa, sijoitustoiminnan sääntelyä, nykytilaa sekä kehittämistarpeita ja kehittämisvaihtoehtoja. Työryhmä oli yksimielinen varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevista kehittämislinjauksista.

Ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien uudistamista on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelussa on kuultu tutkimusohjelmien maksuvelvollisia, hallintoelimiä ja avustuksia saaneita tutkimuslaitoksia ja yliopistoja.

VYR:n hallintoa koskevien säännösten valmistelussa on otettu huomioon valtiovarainministeriön suositus ”Valtiovallinnon organisaatiomuodon valinta, ulkopuoliset rahastot, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset ja säätiöt” (VM/2174/00.00.01/2018).

Hallituksen esityksen valmistelussa on kuultu valtionvarainministeriötä, Finanssivalvontaa, VYR:n johtokuntaa, Valtiokonttoria, Säteilyturvakeskusta, ydinlaitosten luvanhaltijoita ja jätehuoltovelvollisia sekä ydinturvallisuuden ja jätehuollon tutkimusohjelmiin osallistuneita tutkimuslaitoksia ja yliopistoja.

Kuulemistilaisuuksia on järjestetty ...

Lausuntoja on pyydetty oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Finanssivalvonnalta, Valtiokonttorilta, Säteilyturvakeskukselta, VYR:n johtokunnalta, Energiateollisuus ry:ltä, ydinlaitosten luvanhaltijoilta, jätehuoltovelvollisilta, tutkimuslaitoksilta ja yliopistoilta.

VYR:n varautumisrahaston sijoitustoimintaa sekä ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien sääntelyn uudistamista koskevat hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM010:00/2020> (hankkeen tunnus TEM010:00/2020).

VYR:n tilinpäätökset sisältävät yksityiskohtaista tietoa VYR:stä sekä sen toimintaa ja taloutta koskevat tiedot eriteltynä varautumisrahaston ja erillisvarallisuuksien osalta. VYR:n tilinpäätökset ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/seurantatiedot>. VYR:n vuoden 2019 tilinpäätös on myös lisätty hallituksen esityksen valmisteluasiakirjoihin hankesivulle.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 VYR ja varautumisrahasto

VYR:ä ja sen varautumisrahastoa koskevat keskeiset säännökset ovat YEL 7 luvussa. Täydentävää sääntelyä on ydinenergia-asetuksen (161/1988, jäljempänä *YEA*) 13 ja 14 luvussa, Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (161/2004), Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (83/2010) ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (991/2017).

VYR on työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hoidossa (YEL 38 §:n 1 mom.). VYR:ssä on kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan valittu johtokunta, joka ohjaa ja valvoo VYR:n toimintaa sekä tekee myös pääosin sen operatiiviset päätökset. Lisäksi VYR:ssä on toimitusjohtaja, jonka keskeisenä tehtävänä on valmistella johtokunnassa käsiteltävät ja päätettävät asiat sekä huolehtia niiden toimeenpanosta.

Jätehuoltovelvollisen on huolehdittava kaikista ydinenergian käytön yhteydessä tai seurauksena syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisesta sekä vastattava niiden kustannuksista (YEL 9 §:n 3 mom.). Jätehuoltovelvollisen on myös varauduttava ydinjätehuollon kustannuksiin (YEL 35 §:n 1 mom.). VYR:n varautumisrahastoa kartutetaan jätehuoltovelvollisilta vuosittain kerättävillä ydinjätehuottomaksuilla (YEL 36 §). Jätehuoltovelvolliset ovat myös velvollisia luovuttamaan maksukyvyttömyytensä varalta valtiolle vakuudet (YEL 36 §), joiden tarkoituksena on turvata varojen olemassaolo siltä osin kuin niitä ei ole vielä rahastoitu (YEL 44 §). Jätehuoltovelvollisen on lisäksi laadittava joka kolmas vuosi jätehuoltosuunnitelma, jonka tulee sisältää erityisesti selvitys siitä, miten jätehuoltovelvollinen on suunnitellut toteuttaa ydinjätehuoltoon kuuluvat toimenpiteet ja niiden valmistelun (YEA 74 §). Jätehuoltovelvollisen on myös kalenterivuosittain toimitettava selvitys suorittamistaan toimenpiteistä (YEA 77 §).

Jätehuoltovelvollisia ovat Fortum Power and Heat Oy (jäljempänä *FPH*), Teollisuuden Voima Oyj (jäljempänä *TVO*) ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy (jäljempänä *VTT*). Jatkossa jätehuoltovelvollisia olisivat myös Fennovoima Oy (jäljempänä *FV*), kun Hanhikivi1-ydinvoimalaitos otetaan käyttöön, ja Posiva Oy, kun loppusijoituslaitos aloittaa toimintansa.

Varautumisrahaston varat muodostuvat jätehuoltovelvollisten suorittamista ydinjätehuottomaksuista, lainapääomien palautuksista ja koroista, sijoitustoiminnan hankintaravolla arvostetusta pääomasta sekä korkotuotoista. Varautumisrahastossa tulee olla riittävästi

varoja jokaisen jätehuoltovelvollisen hallussa olevien ydinjätteiden huollon toteuttamiseksi. Varojen tarvetta lisää syntyvän jätteen määrä, mutta vähentää jo toteutetut ydinjätehuollon toimenpiteet. Varautumisrahastossa oli vuoden 2019 lopussa varoja yhteensä noin 2 723 milj. euroa, ja jätehuoltovelvollisten rahasto-osuudet olivat seuraavat: FPH noin 1 186 milj. euroa, TVO noin 1 514 milj. euroa ja VTT noin 24 milj. euroa.

Varautumisrahaston varat sijoitetaan ensisijaisesti takaisinlainaamalla ne jätehuoltovelvollisille tai näiden osakkeenomistajille sekä Suomen valtion velkasitoumuksiin. Takaisinlainattava määrä saa olla enintään 75 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta (YEL 52 §:n 1 mom.), ja lainan myöntäminen edellyttää turvaavia vakuuksia. Takaisinlainauksessa lainasopimukset on tehty vuodeksi kerrallaan. Se määrä varautumisrahaston varoista, jota ei ole takaisinlainattu, on valtion käytettävissä siten, että tämä määrä siirretään valtion talousarviossa määrääjäksi valtiovarastoon tai lainataan valtiolle samoilla ehdoilla kuin jätehuoltovelvollisten takaisinlainaukseen sovelletaan (YEL 52 §:n 2–4 mom.).

Siltä osin kuin varautumisrahaston varoja ei käytetä YEL 52 §:n 1–3 momentissa säädetyllä tavalla ne on sijoitettava turvaavia vakuuksia vastaan muulla parhaan mahdollisen tuoton antavalla tavalla (YEL 52 §:n 5 mom.). Vaatimus turvaavista vakuuksista rajoittaa olennaisesti sijoitustoiminnan vaihtoehtoja. Vaihtoehtoja rajoittaa lisäksi olennaisesti se, että sijoitustoiminnassa on otettava huomioon mahdollisuus tarvittaessa realisoida sijoitukset nopeasti, jos jätehuoltovelvolliset tai niiden osakkeenomistajat taikka valtio päättää ottaa edellistä vuotta suuremman osuuden varoista lainana.

Varautumisrahaston sijoitustoiminnassa käytetään valtiokonttorin palveluja. Valtiokonttori noudattaa varojen sijoittamisessa VYR:n johtokunnan linjaamaa maltillista sijoituspolitiikkaa. Valtiokonttori sijoittaa varat mahdollisimman riskittömästi ja ottaen huomioon, että varojen on oltava käytettävissä mahdollisimman nopeasti tarpeen vaatiessa. Sijoituskohteena ovat Suomen valtion joukkovelkakirjalainat. Sijoitukset ovat pitkäaikaisia, mutta ne voidaan tarvittaessa purkaa.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana jätehuoltovelvolliset tai näiden osakkeenomistajat ovat vuoden 2016 loppuun saakka täysimääräisesti käyttäneet koko takaisinlainausoikeutensa (75 prosenttia). Valtio on sen sijaan käyttänyt vain osan lainausoikeudestaan (noin 15 prosenttia) eikä vuoden 2013 jälkeen enää ole ottanut lainaa varautumisrahastosta. Keskeinen syy tähän on vuonna 2014 lainakorkoon lisätty 0,5 prosenttiyksikön marginaali ja vuonna 2017 käyttöön otettu vähimmäiskorko 0 prosenttia yhdistettynä rahamarkkinoiden poikkeukselliseen kehitykseen (negatiiviset korot). Valtion on ollut mahdollista saada lainaa pääomamarkkinoilta alemmalla korkotasolla.

Vuonna 2019 Fortum Oyj takaisinlainasi noin 885 milj. euroa (75 prosenttia FPH:n rahasto-osuudesta), TVO noin 591 milj. euroa (alle 40 prosenttia TVO:n rahasto-osuudesta). Suomen valtion yli viiden vuoden kiinteäkorkoisissa sarjaobligatioissa oli sijoitettuna loput varautumisrahaston varoista eli noin 1 230 milj. euroa. Vuonna 2019 takaisinlainauksen korkotuotot olivat noin 7,7 milj. euroa ja sijoitustoiminnan korkotuotot noin 18,7 milj. euroa. Realisoitunut tuotto luetaan jätehuoltovelvollisten hyväksi ja jaetaan rahasto-osuuksien suhteessa (YEL 51 §).

Varautumisrahastoa perustettaessa oli tarpeen varautua kustannuksiin, jotka aiheutuisivat FPH:n Loviisa 1 ja 2 -laitosyksiköiden ja TVO:n Olkiluoto 1 ja 2 -laitosyksiköiden ydinjätteiden huollon toteuttamiseen. Varautumisrahaston rahastotavoitteet ja vastuumäärät ovat tämän hetken arvion mukaan kasvamassa merkittävästi suuremmiksi kuin alun perin arvioitiin 1980-

luvulla. Yhtenä syynä tähän on toiminnassa olevien laitossyksiköiden olennaisesti pidentynyt käyttöaika. Merkittävin lähiajan muutos on Olkiluoto 3 -laitossyksikön käynnistyminen, mikä kasvattaa merkittävästi TVO:n varautumisvelvollisuutta. Myöhemmin jätehuoltovelvollisten määrä kasvaisi FV:n Hanhikivi 1-ydinvoimalaitoksen valmistuessa. Myös Posiva Oy:stä on lähivuosina tulossa jätehuoltovelvollinen. Sen sijaan VTT:n on poistumassa jätehuoltovelvollisten piiristä, koska FiR1-tutkimusreaktorin toiminta on päättynyt. Tämänhetkisen arvion mukaan rahastotavoite olisi suurimmillaan 2020-luvun alkupuolella sekä 2080- ja 2090-lukujen taitteessa jopa yli 3 000 milj. euroa. Olkiluoto 3 -laitossyksikön käyttöönotto huomioon ottaen ydinjätehuollon kustannuksiin olisi tarpeen varautua 2120-luvulle saakka.

Suomen rahoitusmarkkinat olivat 1980-luvun alussa varsin tiukasti säänneltyt, ja rahoitusjärjestelmä oli varsin pankkikeskeinen. Suoran sääntelyn lisäksi verotus muokkasi rahoitusjärjestelmää. Sääntelyä purettiin asteittain 1980-luvun puolivälin jälkeen. Rahoitusmarkkinoiden vapauttamisen myötä osakerahoituksen merkitys alkoi kasvaa. 1990-luvun alun laman ja pankkikriisin jälkeen osakemarkkinoiden kehitys jatkui vahvana ja pankkien asema alkoi heikentyä. Samaan aikaan laman seurauksena valtion lainanottotarpeet kasvoivat, mikä vaikutti viite- eli sarjalainojen markkinoiden kehitykseen. Euron käyttöönoton Suomen rahoitusmarkkinat integroituivat entistä enemmän kansainvälisiin markkinoihin. Tämä paransi ja monipuolisti myös valtion mahdollisuutta saada lainaa. Nykyisin valtion lainanotto perustuu viitelainastrategiaan, jossa keskeistä ovat säännölliset suurten kertaerien liikkeeselaskut eri maturiteeteissa, laaja sijoittajapohja ja vaihdettavuutta eli likviditeettiä turvaava päämarkkinatakaajajärjestelmä. Vastaavasti yritysten ja erityisesti suuryritysten lainanottomahdollisuudet laajenivat pankkien lisäksi kansainvälisille joukkovelkakirjamarkkinoille. Valtion viitelainoihin sijoittavat kotimaiset ja kansainväliset institutionaaliset sijoittajat.

Finanssimarkkinoiden kehityksen ja euron käyttöönoton seurauksena sekä valtion että jätehuoltovelvollisten mahdollisuus saada rahoitusta ovat selvästi monipuolisemmat kuin VYR:iä perustettaessa vuonna 1988. Nykyisin jätehuoltovelvollisilla ja valtiolla on lukuisia erilaisia ja volyymeiltaan merkittäviä rahoituksen lähteitä. Markkinoiden häiriötilanteissa taikka muissa kriisi- tai poikkeusoloissa oikeudella lainata varautumisrahaston varoja arvioidaan kuitenkin olevan enemmän merkitystä. Finanssialan kehityksen sekä mahdollisten markkinoiden häiriötilanteiden taikka kriisi- tai poikkeusolojen ennakoiminen 2120-luvulle, jolloin varautumisrahastossa vielä arvioidaan olevan varoja, ei ole mahdollista. Näistä syistä sekä jätehuoltovelvollisten että valtion lainausoikeuden säilyttäminen olisi edelleen perusteltua.

Jätehuoltovelvollisen lainausoikeutta voidaan myös edelleen perustella samalla tavoin kuin YEL:n esitöissä. Jätehuoltovelvollinen on vastuussa rahasto-osuuden riittävydestä ja siten myös näiden varojen suojaamisesta rahanarvon heikkenemiseltä (HE 16/1985 vp, s. 51). Valtion lainausoikeutta voidaan lisäksi edelleen perustella ydinenergian tuotannon yhteiskunnallisesti hyväksyttävillä puitteilla. Turvaamisvaatimuksella ja muilla tärkeillä yleisillä eduilla tulee olla keskeinen paino, kun säädetään ydinenergian tuottamisen yhteiskunnallisesti hyväksyttävistä puitteista. Sallimalla ydinenergian tuottamisen yhteiskunta ottaa kannettavakseen tiettyjä riskejä. Nämä koskevat ennen muuta valtion vastuuta kolmannelle syntyneestä ydinvahingosta sekä valtion vastuuta sellaisessa ydinonnettomuudessa, jonka osalta ydinvoimayhtiön vastuukyky ja varautumisjärjestelmän kattavuus eivät ole riittäviä. Valtion kantaman epäsuoran riskin vuoksi sen lainausoptiostaan saama mahdollinen hyöty on perusteltu, kuten on myös turvaavuuden ja rahaston maksuvalmiuden säilyttämisen esillä pitäminen rahaston sijoitustoiminnassa.

Valtion lainausoikeuden kanssa varsin samankaltainen on mahdollisuus siirtää varautumisrahaston varoja valtiovarastoon (YEL 52 §:n 1 mom.). Tätä mahdollisuutta ei ole käytetty yli 20 vuoteen, ja siitä oli jo vuonna 1996 tarkoitus luopua. Mahdollisuus siirtää varoja valtiovarastoon tulisi kuitenkin säilyttää, koska finanssialan kehityksen sekä mahdollisten markkinoiden häiriötilanteiden taikka kriisi- tai poikkeusolojen ennakoiminen pitkälle tulevaisuuteen ulottuvalla aikavälillä ei ole mahdollista.

Varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnan laajemmalle kehittämiselle ei voimassa olevien säännösten perusteella ole edellytyksiä. Jätehuoltovelvollisten ja valtion oikeus saada varat lainaksi sekä vaatimus sijoittamisesta turvaavia vakuuksia vastaan ei mahdollista nykyistä monipuolisempaa ja riskipitoisempaa sijoitustoimintaa. Myös jätehuoltovelvollisille takaisinlainattavan osuuden suuruudesta päättäminen vuodeksi kerrallaan asettaa rajoituksia sijoitustoiminnalle.

Nykyistä suurempi sijoitusriski mahdollistaisi paremman tuoton pitkällä aikavälillä. Jätehuoltovelvollisten kannalta varautumisrahaston varoille saatu korkeampi tuotto pitkällä aikavälillä vähentäisi tarvetta kartuttaa rahasto-osuutta. Toisaalta nykyistä laajempi riskinotto edellyttäisi, että jätehuoltovelvollisen ydinjätehuollon kustannusten turvaavuuteen varaudutaan asianmukaisesti koko varautumisrahaston toiminnan ajan, myös sijoitusvarallisuuden arvon alentumisen varalta. Ottaen huomioon varautumisrahaston tarkoitus riskinoton lisääminen ei olisi mahdollista ilman että samalla otetaan käyttöön riskien hallintaa koskevat mekanismit. Tästä puolestaan aiheutuisi kustannuksia jätehuoltovelvollisille.

Yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten annetun neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom (jäljempänä *ydinjätedirektiivi*) mukaan jäsenvaltioiden tulee huolehtia tarvittavasta sääntelystä ja asianmukaisista kansallisista järjestelyistä, joilla turvataan käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon korkea turvallisuustaso työntekijöiden ja väestön suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että päävastuu käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoon tarkoitettujen laitosten ja toimintojen turvallisuudesta on luvanhaltijalla ja että tarvittaessa on saatavilla riittävät voimavarat ydinjätteistä huolehtimiseksi. Vastuu käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon kustannuksista on oltava niillä, jotka ovat tuottaneet nämä jätteet. Direktiivissä ei ole säännöksiä, jotka välittömästi vaikuttaisivat varautumisrahastoa koskevaan kansalliseen sääntelyyn, vaan tältä osin kansallinen liikkumavara on varsin laaja.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (2010/C83/01) 63 artiklassa säädetään pääomien vapaasta liikkuvuudesta. Varautumisrahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jolla on selkeänä ja rajattuna tavoitteena varautuminen ydinjätehuollosta aiheutuviin kustannuksiin ja sen varmistaminen, että valtiolla on tarvittaessa riittävästi rahastoituna varoja aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Valtio voi päättää varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnassa sekä niihin liittyvistä turvaavuuden tai muun syyn takia tarvittavista rajoituksista tarpeelliseksi katsomallaan tavalla, eikä mainitusta artiklasta seuraa rajoituksia tähän.

2.2 Erillisvarallisuudet

VYR:n erillisvarallisuuksia koskevat keskeiset säännökset ovat YEL 7 a luvussa, ja täydentävät säännökset Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Erillisvarallisuuksia koskevat säännökset tulivat voimaan vuoden 2004 alussa. Ydinlaitoksen haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta perittävää maksua korotettiin YEL:n muutoksella 676/2015

merkittävästi vuosiksi 2016–2025, ja tarkoituksena on ollut ydinturvallisuus- ja ydinjätehuollon tutkimuksen infrastruktuurin kehittäminen.

Ydinturvallisuuteen liittyvien tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseksi ydinlaitosten haltijoilta kerätään vuosittain maksu, jonka suuruus vuosina 2021–2025 on 390 euroa lämpötehon megawatilta (YEL 53 a §). Vuonna 2019 maksuja kertyi yhteensä 8,8 milj. euroa (FPH:n maksuosuus 1,7 milj. euroa, TVO:n maksuosuus 5,3 milj. euroa ja FV:n maksuosuus 1,8 milj. euroa). Tarkoituksena on varmistaa, että Suomen viranomaisten käytettävissä on korkeatasoista ja nopeasti saatavissa olevaa ydinturvallisuutta koskevaa asiantuntemusta ja valmiuksia.

Ydinjätehuoltoon liittyvien tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittamiseksi jätehuoltovelvollisilta kerätään vuosittain maksu, jonka suuruus vuosina 2021–2025 on 0,10 prosenttia työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamasta vastuumäärästä (YEL 53 b §). Vuonna 2019 maksuja kertyi yhteensä noin 3,5 milj. euroa (FPH:n maksuosuus noin 1,5 milj. euroa, TVO:n maksuosuus noin 2,06 milj. euroa ja VTT:n maksuosuus noin 30 600 euroa). Tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten käytettävissä on korkeatasoista ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arvioinnissa tarvittavaa asiantuntemusta ja valmiuksia.

Ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta kerättävät maksut muodostavat kaksi erillisvarallisuutta (YEL 53 c §). VYR:n johtokunta päättää vuosittain kertyneiden erillisvarallisuuksien käyttämisestä tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee ja esittelee johtokunnalle avustuspäätökset. Rahoitettavien hankkeiden tulee tarkoituksenmukaisella tavalla tukea YEL 53 a tai 53 b §:ssä säädettyä tarkoitusta sekä lisäksi olla korkeatasoisia ja niiden tulosten julkaistavissa (53 d §).

Vuosina 2016–2019 suurin avustusten saaja on ollut VTT, jonka saamat avustukset vuositasolla ovat olleet noin 9–10 milj. euroa. Tähän sisältyy VTT:n Ydinturvallisuustaloa varten myönnetty avustus. Lappeenrannan teknillinen yliopisto on saanut merkittävästi avustuksia, vuositasolla noin 560 000–700 000 euroa. Muut avustusten saajat ovat olleet pääosin yliopistoja ja tutkimuslaitoksia, ja niiden saamat avustukset ovat olleet vuositasolla noin 20 000–325 000 euroa. Lisäksi avustusta ovat saaneet muutamat yritykset ja muut yhteisöt, ja niiden saamat avustukset vuositasolla ovat olleet noin 12 000–38 000 euroa.

Kahden erillisvarallisuuden ja erillisen tutkimusohjelman järjestelmä ei pysty palvelemaan riittävän kokonaisvaltaisesti ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvän asiantuntemuksen ja valmiuksien kehittämistä ydinenenergian käytön koko elinkaaren näkökulmasta. Tämä korostuu, kun Posiva Oy käynnistää käytetyn polttoaineen loppusijoitustoiminnan, jolloin tästä loppusijoituslaitoksesta tulee YEL:ssä tarkoitettu ydinlaitos. Nykyisestä mallista aiheutuu myös hallinnollista tehottomuutta. Lisäksi maksujen määräytymisen perustetta ja suuruutta on tarpeen arvioida vuoden 2025 jälkeisen ajan osalta.

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle annetun komission tiedonannon (2014/C 198/01), jäljempänä *T&K&I-tiedonanto*, mukaan tutkimus- ja tiedonlevittämisenorganisaatiolle myönnetty julkinen rahoitus muuhun kuin taloudelliseen toimintaan ei kuulu perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos yksikön mahdollisesti harjoittama taloudellinen ja muu toiminta sekä niiden kustannukset, rahoitus ja tulot voidaan erottaa selkeästi toisistaan ja näin estää tehokkaasti ristikkäistuen siirtymisen taloudelliseen toimintaan. Kustannusten, rahoituksen ja tulojen asianmukainen jako voidaan osoittaa kyseisen yhteisön tilinpäätöksen avulla.

T&K&I-tiedonannon mukaan tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioina tai tutkimusorganisaatioina pidetään sellaista yhteisöä, sen oikeusasemasta (julkis- tai yksityisoikeudellinen) tai rahoitustavasta riippumatta, jonka päätavoitteena on harjoittaa riippumattomasti perustutkimusta, teollista tutkimusta tai kokeellista kehittämistä tai levittää tällaisen toiminnan tuloksia laajasti koulutuksen, julkaisujen tai tiedonsiirron kautta. Kun tällainen yhteisö harjoittaa myös taloudellista toimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan rahoituksesta, kustannuksista ja tuloista on pidettävä erillistä kirjanpitoa.

Pääosin ydinturvallisuuteen tai ydinjätehuoltoon liittyvää tutkimusta varten tukea ovat saaneet tutkimuslaitokset ja yliopistot, joita voidaan pitää tiedonannossa tarkoitettuina tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioina tai tutkimusorganisaatioina. Näiden saama valtiontuki ei kuulu perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, mutta kirjanpitoa koskeva edellytys on täytettävä.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä annetussa komission tiedonannossa (2016/C 262/01) käsitellään infrastruktuurin sekakäyttöä eli sen käyttämistä sekä taloudelliseen että muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Komissio katsoo, että sekakäytössä olevan infrastruktuurin rahoitus voi jäädä kokonaisuudessaan valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, jos sen taloudellinen käyttö on pelkästään liitännäistoimintaa, joka on suppeaa suhteessa infrastruktuurin kapasiteettiin. Komission mukaan tässä yhteydessä infrastruktuurin taloudellinen käyttö voidaan katsoa liitännäistoiminnaksi, kun tällaiselle toiminnalle vuosittain jaettu kapasiteetti ei ole enempää kuin 20 prosenttia infrastruktuurin vuotuisesta kokonaiskapasiteetista. Kun ydinturvallisuuden tai ydinjätehuollon tutkimuksen tukea on myönnetty tällaiselle sekakäytössä olevalle laitteistolle tai muulle infrastruktuurille, on sen käyttö rajattava 20 prosenttiin vuositasolla koko infrastruktuurin poistoajan. Tällöin myönnetty avustus jää EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle.

Hyvin pieni osuus ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimuksen tuesta on myönnetty yrityksille, joita ei voida pitää tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaationa tai tutkimusorganisaationa. Näiden yritysten saamat avustukset ovat vuositasolla olleet enintään noin 30 000 euroa. Tällöin tukeen voitaisiin soveltaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, jos jäsenvaltion yhdelle yritykselle myöntämän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei ylitä 200 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana ja lisäksi noudatetaan asetuksen mukaisia menettelyitä. Vaihtoehtoisesti voidaan soveltaa tiettyjen tutkimus- ja kehitystutkimusten sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014, jonka 4 luvussa säädetään tutkimus- ja kehitystutkimusten ja innovaatiotoimintaan myönnettävästä tuesta sekä 5 luvussa koulutustuesta.

T&K&I-tiedonannon 2.2 luvussa käsitellään epäsuoraa valtiontukea, jota yrityksille voi päätyä julkisesti rahoitettujen tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien kautta. Tilanteet jaotellaan sen mukaan, onko kyse sopimusperusteisesti yrityksille tuotetuista tutkimuspalveluista (2.2.1 luku) tai yritysten kanssa tehtävästä yhteistyöstä (2.2.2 luku).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että VYR:n varautumisrahastossa olisi edelleen riittävästi varoja, jotka tarpeen vaatiessa olisivat käytettävissä ydinjätehuollon kustannusten kattamiseen, ja varojen sijoitustoiminnalle asetetut tavoitteet olisivat yhdenmukaiset varautumisrahaston

tarkoituksen kanssa. Tavoitteena on myös mahdollistaa varautumisrahaston varoja koskevassa sijoitustoiminnassa nykyistä selvästi laajemmin erilaisten sijoitusvälineiden käyttö sekä riskinoton lisääminen ja mahdollisuus parempaan tuottoon. Samalla tavoitteena on varmistaa, että riskienhallintaan olisi riittävä keinovalikoima käytettävissä.

Tavoitteena on selkeyttää työ- ja elinkeinoministeriön VYR:iin liittyvää ohjausta ja VYR:in päätöksentekorakenteita. Tavoitteena on myös uudistaa VYR:n hallintomallia, johtoorganisaatiota ja sen toimivaltaa siten, että VYR:n johtokunnan toiminnan painopiste siirtyisi operatiivisesta toiminnasta varautumisrahaston sijoitustoimintaa ja muuta VYR:n toimintaa koskevien strategisten linjausten tekemiseen. Tavoitteena on varmistaa, että varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevien uusien tehtävien hoitamiseen olisi käytettävissä tarvittava asiantuntemus ja eturistiriidat eivät vaikuttaisi sijoitustoimintaa koskevaan päätöksentekoon. Työ- ja elinkeinoministeriön VYR:n toimintaan liittyvien hallinnollisten päätösten tekemistä ja VYR:ssä tapahtuvaa päätöksentekoa pyritäisiin kehittämään toiminnalliset ja taloudelliset tarpeet huomioon ottaen sekä samalla varmistamaan hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteutuminen päätöksenteossa.

Lisäksi tavoitteena on yhdistää ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa koskevat erilliset tutkimusohjelmat ja erillisvarallisuudet. Samalla tavoitteena on varmistaa, että tutkimusrahoitusta on käytettävissä tutkimustoimintaan sekä asiantuntemuksen ja muiden valmiuksien saatavuuden varmistamiseen kattavasti ydinenergian tuotannon elinkaaren eri vaiheisiin. Tutkimusohjelmien yhdistämisen tavoitteena on myös tehostaa avustusten hakemista, myöntämistä ja maksatusta koskevia menettelyitä, myönnettyjen avustusten valvontaa sekä lisätä kilpailua tutkimushankkeiden välillä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

VYR:n varautumisrahaston varojen takaisinlainattavaa osuutta supistettaisiin ja lainojen laina-aikaa pidennettäisiin. Jätehuoltovelvollisella ja tämän osakkeenomistajilla olisi oikeus saada lainaa enintään 60 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen siitä rahastotavoitteesta, joka on alin, kun verrataan lainan myöntövuodelle ja kahdelle seuraavalle kalenterivuodelle vahvistettuja rahastotavoitteita. Lainan myöntämisestä päätettäisiin kolmen vuoden välein, ja laina-aika olisi kolme vuotta.

Valtion lainausoikeus korvattaisiin velvollisuudella sijoittaa vähintään 20 prosenttia varautumisrahaston varoista Suomen valtion velkasitoumuksiin. Tarvittaessa vastaava määrä olisi mahdollista siirtää valtion talousarviossa varautumisrahastosta määrääjäksi valtiovarastoon.

Varautumisrahaston varoista vähintään 20 prosenttia olisi sijoitettava muutoin kuin jätehuoltovelvollisille myönnettävään takaisinlainaukseen tai valtion velkasitoumuksiin, mutta kuitenkin huolehtien samalla näiden sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta.

VYR:n johtokunta johtaisi varautumisrahaston sijoitustoimintaa. Johtokunnan tehtävänä olisi hyväksyä varautumisrahaston varojen sijoittamista koskeva suunnitelma (*sijoitussuunnitelma*), josta tulisi käydä ilmi varojen sijoitusten hajautussuunnitelma sekä varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavat periaatteet. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi antaa varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevia määräyksiä,

joita olisi noudatettava sijoitussuunnitelmassa. Sijoitustoiminnan tueksi VYR:iin perustettaisiin sijoitusneuvottelukunta, jossa myös jätehuoltovelvolliset olisivat edustettuina.

Sijoitustoimintaan liittyviä riskejä hallittaisiin useilla eri tavoilla. Valtion velkasitoumusten osuus sijoituksista olisi aina vähintään 20 prosenttia, ja jätehuoltovelvolliselle lainattaisiin turvaavia vakuuksia vastaan enintään 60 prosenttia. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi antaa määräyksiä esim. sijoitusten allokoinnista maantieteellisesti tai eri sijoitusinstrumentteihin, mikä osaltaan parantaisi riskienhallintaa. VYR:n johtokunnan hyväksymässä sijoitussuunnitelmassa olisi myös otettava huomioon riskienhallinta. Lisäksi sijoitusten arvon alenemisen varalta suojauduttaisiin lisäämällä jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteeseen kolmen prosenttiyksikön suuruinen suojaosuus ja poikkeuksellisissa markkinatilanteissa lisäksi kahden prosenttiyksikön suuruinen täydentävä suojaosuus. Varautumisrahaston arvon kehitystä seurattaisiin tiiviisti. Jos sen arvo olisi päivän päätteeksi tai neljännesvuoden lopussa alentunut yli asianomaisen ajankohdan sallitun muutoksen, jätehuoltovelvollisten olisi luovutettava vakuuksia VYR:lle varautumisrahaston varojen riittävyden turvaamiseksi.

Finanssivalvonta valvoisi VYR:n lainaustoimintaa ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyvää riskienhallintaa ja sisäpiirisääntelyn noudattamista. Finanssivalvonta antaisi valvonnastaan vuosittain kertomuksen työ- ja elinkeinoministeriölle, jonka tulisi ottaa valvonnassa esitetyt havainnot huomioon ohjauksessaan.

VYR:n johtokunnan kokoonpanoa laajennettaisiin, ja johtokunnalta edellytettäisiin kollektiivisesti riittävää sijoitustoiminnan ja riskien hallinnan asiantuntemusta. Johtokunnan operatiiviset tehtävät siirrettäisiin pääosin toimitusjohtajalle, mutta johtokunnan päätösvalta säilyisi jätehuoltovelvollisten takaisinlainausta koskevista asioista sekä muissa merkityksellisissä ja laajakantoisissa asioissa. Toimitusjohtaja tekisi päätökset esittelystä, ja päätökset valmisteltaisiin ja esiteltäisiin työ- ja elinkeinoministeriöstä. Johtokunnan jäsenet ja toimitusjohtaja otettaisiin sisäpiirisääntelyn piiriin.

Työ- ja elinkeinoministeriö tekisi jätehuoltovelvollisten rahastotavoitteisiin ja vastuumääriin liittyvät päätökset jatkossa pääsääntöisesti kolmen vuoden välein. VYR:n johtokunta tekisi samoin kolmen vuoden välein takaisinlainausta koskevat päätökset.

Ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvien tutkimusohjelmien maksuperusteet säilytettäisiin toisistaan erillisinä. Vuosina 2023–2025 maksut määräytyisivät kuten nykyisin. Vuodesta 2026 ydinlaitosten haltijoilta kerättävien maksujen määräytymisen perusteita uudistettaisiin ottamalla käyttöön perusmaksu. Lisäksi ydinlaitosten haltijoilta kerättävän maksun perusteena olevaa lämpötehon megawatteihin perustuvaa kerrointa ja jätehuoltovelvollisilta kerättävän maksun prosenttiperusteista kerrointa alennettaisiin vuosina 2026–2032. Näin kertyvä varallisuus muodostaisi yhden yhtenäisen erillisvarallisuuden. Vastaavasti tutkimusohjelmat yhdistettäisiin, ja ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvät hankkeet kilpailisivat ainakin osin keskenään. Esitykset avustusten myöntämisestä koskevat päätökset valmisteltaisiin edelleen työ- ja elinkeinoministeriötä, mutta päätökset avustusten myöntämisestä tekisi jatkossa VYR:n johtokunnan sijasta toimitusjohtaja.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevan YEL 7 luvun sääntelyn uudistaminen mahdollistaisi nykyistä suuremman riskinoton. Koska kyse on suuresta omaisuusmassasta, joka suuruus olisi arvion mukaan enimmillään yli 3 000 milj. euroa, jo maltillinen riskinoton lisäys

paremman tuoton saamiseksi voisi johtaa pitkällä aikavälillä kumulatiivisesti merkittävästi parempaan tuottoon verrattuna nykytilanteeseen, jossa varat on sijoitettu hallinnolliseen korkoon sidottuun takaisinlainaukseen ja Suomen valtion velkakirjoihin. Historiallisesti pitkällä aikavälillä osakemarkkinat ovat tuottaneet paremmin kuin muut omaisuuslajit, mutta osakemarkkinoiden tuotto voi vaihdella voimakkaasti ja olla joillakin ajanjaksoilla negatiivinen.

Varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuotto (korkotuotto sijoituksista ja takaisinlainauksesta) vuonna 2019 oli yhteensä 26,4 milj. euroa. Vuosina 2000–2019 sijoitustoiminnasta saatu korkotuotto on ollut yhteensä 149,4 milj. euroa (ks. tarkemmin taulukko 1) ja takaisinlainauksesta saatu korkotuotto yhteensä 580 milj. euroa (ks. tarkemmin taulukko 2). Viimeisen kymmenen vuoden aikana valtion viitelainasalkun tuotto on ollut vuositasolla -0,7–7 prosenttia. Jätehuoltovelvollisten takaisinlainauksen korkomarginaali on vaihdellut negatiivisesta nykyiseen 0,5 prosenttiyksikköön.¹ Varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuotto on ollut selvästi alempi kuin valtion eläkerahastossa.²

Taulukko 1. VYR:n korkotuotot sijoitustoiminnasta (milj. euroa) vuosina 2000–2019

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0,2	2,0	2,1	3,8	4,6	4,8	5,8	6,3	7,6	9,1
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
7,4	8,0	8,0	6,7	7,5	7,1	6,6	17,9	15,2	18,7

Taulukko 2. VYR:n korkotuotot takaisinlainauksesta (milj. euroa) vuosina 2000–2019

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
32,2	40,1	45,8	44,9	32	24,2	27,7	38,3	52,4	68
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
34,9	22,9	29,4	15,0	17,3	14,5	14,5	10,2	8,0	7,7

Varautumisrahaston sijoitustoiminnan tuotto on taulukossa 3 simuloitu³ siten, että vuosina 2001–2019 sijoitussalkut olisivat jakaantuneet seuraavasti:

¹ Tarkemmin valtion viitelainasalkun tuoton markkina-arvon kehityksestä VYR-raportin taulukko 2 s. 26 ja jätehuoltovelvollisten takaisinlainauksen korkomarginaalin kehityksestä VYR-raportin s. 22.

² Ks. <https://www.ver.fi>.

³ Simuloinnissa on yksinkertaistuksen vuoksi käytetty seuraavia vuosituotoista laskettuja osasalkkujen tuottoja ja volatilitetteja:

	Suomen valtion velkasitoumukset	Takaisinlainaus	Valtion eläkerahaston sijoitussalkku	12 kk Euribor
Vuosituotto	4,3 %	2,4 %	5,5 %	
Enimmäistuotto	+10,2 %	+5,2 %	+16,4 %	
Vähimmäistuotto	-1,9 %	+0,5 %	-15,8 %	
Volatilitetti	3,5 %	1,6 %	7,6 %	
Keskimääräinen taso 1.1.2001–31.12.2019				1,8 %

- 1) Suomen valtion velkasitoumukset 25 prosenttia ja takaisinlainaus 75 prosenttia (jäljempänä 25–75%);
- 2) Suomen valtion velkasitoumukset 20 prosenttia ja takaisinlainaus 60 prosenttia sekä 20 prosenttia muihin sijoituksiin valtion eläkerahaston sijoitussalkun allokaatiota vastaavalla tavalla (jäljempänä 20–60–20%);
- 3) Suomen valtion velkasitoumukset 20 prosenttia ja takaisinlainaus 50 prosenttia sekä 30 prosenttia muihin sijoituksiin valtion eläkerahaston sijoitussalkun allokaatiota vastaavalla tavalla (jäljempänä 20–50–30%);
- 4) Suomen valtion velkasitoumukset 20 prosenttia ja takaisinlainaus 0 prosenttia sekä 80 prosenttia muihin sijoituksiin valtion eläkerahaston sijoitussalkun allokaatiota vastaavalla tavalla (jäljempänä 20–80%).

Taulukko 3. Simuloitujen salkkujen tuottoja ja volatilitetteja (laskettu vuosituoista) vuosina 2001–2019⁴

	Sijoitussalkun jakauma			
	25–75%	20–60–20%	20–50–30%	20–80%
Vuosituotto	2,9 %	3,5 %	3,8 %	5,4 %
Enimmäistuotto	+6,3 %	+6,4 %	+7,7 %	+14,1 %
Vähimmäistuotto	+0,2 %	-0,1 %	-0,5 %	-10,8 %
Volatilitetti	1,8 %	1,7 %	2,2 %	5,9 %

Sijoitustoiminnan uudistamisesta seuraa lisäkustannuksia jätehuoltovelvollisille. Sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamiseksi jätehuoltovelvollisten rahastotavoitteeseen lisättäisiin kolmen prosenttiyksikön suojaosuus. Tästä arvioidaan aiheutuvan jätehuoltovelvollisille aluksi yhteensä suuruudeltaan 0,2–0,8 milj. euron lisäkustannusta, mutta varautumisrahaston sijoitussalkun arvon kehittyessä positiivisesti kertyviä ylijäämiä voitaisiin kattaa jätehuoltovelvollisen suojaosuutta. Poikkeuksellisissa markkinatilanteissa voitaisiin jätehuoltovelvollisilta tarvittaessa vaatia täydentävä suojaosuus, jonka tulisi vastata kahta prosenttiyksikköä kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Tästä aiheutuisi jätehuoltovelvollisille yhteensä suuruudeltaan 0,1–0,5 milj. euron lisäkustannusta, mutta kyse olisi poikkeuksellisesta ja kertaluonteisesta suojaustoimenpiteestä. Lisäksi jätehuoltovelvolliset olisivat velvollisia luovuttamaan VYR:lle vakuuksia, jos rahasto-osuuden arvon alenee alle päivittäisen tai neljännesvuositaisen hyväksytyn alarajan. Myös tästä aiheutuisi jätehuoltovelvollisille lisäkustannuksia, mutta historiallisen tarkastelun perusteella ja ottaen huomioon, miten ehdotuksen mukaan huolehdittaisiin riskienhallinnasta, tällainen salkunarvon alentuminen olisi poikkeuksellista ja todennäköinen enintään muutamia kertoja vuosikymmenessä.

Sijoitustoiminnan uudistamisesta aiheutuisi myös varainhoitopalveluista ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluista uusia kustannuseriä, joiden suuruudeksi arvioidaan yhteensä 1–2 milj. euroa. Valtiokonttorille maksetaan tällä hetkellä 60 000 euroa vuodessa varainhoitopalveluista. Uusia kustannuseriä aiheutuisi myös sijoitusneuvottelukunnasta, arviolta noin 10 000 euroa vuodessa, ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta, arviolta noin 45 000 euroa vuodessa. Jätehuoltovelvollisten vuosittain vahvistettavassa ydinjätehuoltomaksussa otetaan huomioon nämä lisäkustannukset.

⁴ Lähde Danskebank. Danskebankin *Back testing -analyysi 2001–2019* on kokonaisuudessaan hallituksen esityksen hankesivulla.

Sijoitustoiminnan uudistamisesta aiheutuvat kustannukset eivät olisi merkittäviä verrattuna niihin mahdollisiin tuottoihin, joita sijoitustoiminnasta voidaan pitkällä aikavälillä saada lisäämällä sijoituksia nykyistä riksipitoisempiin sijoituksiin. Ensisijaisesti varojen paremmasta tuotosta hyötyisivät jätehuoltovelvolliset ja näiden omistajat, kun ydinjätehuoltomaksut alenisivat tai ylijäämän palautukset olisivat suurempia.

Sijoitustoiminnan uudistamisella ehdotuksen mukaisesti ei olisi vaikutuksia kansantalouteen tai julkiseen talouteen. Ehdotuksen mukaan varmistettaisiin usealla eri tavalla, että varautumisrahastossa on riittävästi varoja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista varten. Koska kyse on valtion talousarvion ulkopuolisesta rahastosta, uudistuksella ei olisi myöskään vaikutuksia valtion talousarvioon. Valtion velkasitoumusten osuus sijoitussalkussa pienenesi, mutta tarvittaessa olisi erityistilanteessa edelleen mahdollista siirtää valtiovarastoon varautumisrahastosta osuus, joka pienenesi 25 prosentista 20 prosenttiin.

Ydinjätehuoltoon liittyvien, rahastotavoitteita ja vastuumääriä koskevien päätösten tekeminen jatkossa kolmen vuoden vähentäisi jonkin verran myös jätehuoltovelvollisten päätöksiin liittyvien resurssien tarvetta ja toisi sitä kautta säästöjä jätehuoltovelvollisille.

Ydinenergia-alan tutkimustoiminnan edistämistä ja sen rahoitusta koskevan YEL 7 a luvun säännöksiin ehdotettujen muutosten mukaisesti ydinlaitoslupan haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta perittävien maksujen kokonaismäärä alenisi vuositasona vuosina 2026–2032. Lisäksi ydinlaitosten haltijoilta perittävän maksun rakennetta muutettaisiin vuodesta 2026 alkaen ottamalla käyttöön perusmaksu. Maksuja määritettäessä on otettu huomioon indeksikorotus ja tarve edistää täydennys- ja muuta koulutusta. Vuoden 2025 jälkeen ei olisi tarkoitus enää tukea VTT:n Ydinturvallisuustalon laboratorio-osan toimitilakustannuksia, minkä vuoksi kokonaisuudessaan on tarpeen kerätä vähemmän varoja. Koska TVO on ollut suurin maksaja, hyötyisi se selvästi eniten maksujen määräytymisen perusteisiin ehdotetuista muutoksista ja kerättävien varojen kokonaismäärän alentamisesta. Taulukossa 4 on esitetty maksujen muutokset vuonna 2026 verrattuna vuoteen 2025. Vastaavasti tutkimusohjelman käytettävissä olisi vuosina 2026–2032 nykyistä vähemmän varoja. Ydinturvallisuustutkimuksen ja ydinjätehuollon tutkimuksen kahden erillisvarallisuuden ja tutkimusohjelmien yhdistäminen karsisi päällekkäistä hallintoa ja tehostaisi hakumenettelyä, avustusten myöntämistä ja muuta hallinnointia. Tästä arvioidaan saatavan kustannusten säästöä noin 0,2 milj. euroa. Avustusten hakijoille ja saajille ei aiheutuisi lisäkustannuksia nykyiseen verrattuna.

Taulukko 4: Maksujen muutokset, kun verrataan tilannetta maksuvelvollisten kannalta vuosina 2025 ja 2026.

	vuosi 2025	vuosi 2026
FV	1,2558	1,2616
FPH	2,309393	2,242423
TVO	5,448607	4,630577
VTT	0,018858	0,016972
yht.	9,03	8,15

Esityksen vaikutus ydinenergialla tuotetun sähkön kilpailukykyyn yhteispohjoismaisilla sähkömarkkinoilla arvioidaan hyvin vähäiseksi.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

VYR:n johtokunnan kokoonpano laajenisi, ja johtokunnalta edellytettäisiin riittävää sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemusta. Johtokunnalle tulisi uusia sijoitustoimintaan liittyviä tehtäviä, mm. varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevan suunnitelman hyväksyminen sekä riskien hallintaa ja riskeiltä suojautumiseen liittyviä tehtäviä. Johtokunnan operatiiviset tehtävät vähenisivät, mm. ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelman mukainen avustusten myöntäminen ja muut tutkimusohjelman mukaiset VYR:n tehtävät. Johtokunnan työskentelyyn vaadittavan ajan arvioidaan kuitenkin kasvavan jossain määrin.

Toimitusjohtajan ratkaistavaksi siirrettäisiin useita nykyisin johtokunnan päätettävänä olevia operatiivisia asioita. Lisäksi toimitusjohtajalle tulisi uusina tehtävänä sijoitussalkun seuranta ja riskeiltä suojautumiseen liittyviä toimeenpanotehtäviä. Myös toimitusjohtajan tehtävien hoitamiseen vaadittavan ajan arvioidaan kasvavan jossain määrin.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnollinen työmäärä vähenisi, kun jätehuoltovelvollisten vastuumääriä ja rahastotavoitteita koskevat päätökset tehtäisiin kolmen vuoden välein eikä enää vuosittain. Samoin ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien yhdistäminen vähentäisi jonkin verran ministeriön hallinnollista työmäärää. Toisaalta ministeriön hallinnollinen työmäärä kasvaisi jonkin verran, kun toimitusjohtajan ratkaistavaksi tulevia asioita valmisteltaisiin ministeriössä ja esiteltäisiin ministeriöstä.

Finanssivalvonnan tehtäväksi tulisi VYR:n varautumisrahaston sijoitustoiminnan ja sisäpiirisääntelyn noudattamisen valvonta sekä tarvittavien määräysten antaminen. Lisätyömääräksi arvioidaan muutama henkilötyökuukausi vuodessa. Esitykseen sisältyy ehdotus Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta siten, että VYR olisi velvollinen maksamaan vuosittain valvontamaksun.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Varautumisrahaston sijoitustoiminnan kehittämismahdollisuuksia on käsitelty yksityiskohtaisesti VYR-raportin 3 luvussa. Sijoitustoiminnalle asetetut tavoitteet – erityisesti turvaavuus ja tuoton lisääminen riskitasoa nostamalla – ovat nykytilanteessa hankalasti sovitettavissa yhteen samanaikaisesti. Tämä johtuu sekä markkinaolosuhteista että lainsäädännöstä. Vallitsevissa markkinaolosuhteissa nykyisten YEL:n mukaisten sijoituskohteiden tuotto-odotukset ovat erittäin matalat. Tämä asettaa erityisiä haasteita varojen tuotosta huolehtimiselle.

Varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnalle asetetut tavoitteet ja toimintaa koskevat periaatteet rajaavat lainaustoiminnan kehittämismahdollisuuksia. Esityksen mukaisen lainausoikeuden rajoittamisen vaihtoehtona olisi periaatteessa lainaukseen sovellettavan marginaalin nostaminen tuoton parantamiseksi. Seurauksena tästä olisi mahdollisesti vielä nykyistäkin heikompi tuotto, jos valtio saa markkinaehtoisesti lainaa edullisesti. Sen sijaan lainausoikeuden rajoittaminen selkeyttäisi sijoitustoiminnan edellytyksiä ja varmistaisi markkinaehtoisesti sijoitettavien varojen vähimmäisosuuden pitkällä aikavälillä.

Valtion kannalta lainausoikeuden korvaaminen järjestelyllä, jossa varautumisrahaston varoista tietty vähimmäisosuus on sijoitettava valtion velkakirjoihin, ei käytännössä olisi muutos nykytilanteeseen verrattuna. Etuna tässä vaihtoehdossa olisi sijoitustoiminnan edellytysten selkiytyminen. Sijoitusstrategiassa jäisi ratkaistavaksi, tehdäänkö sijoitukset lyhyt- vai pitkäaikaisiin Suomen valtion velkakirjoihin.

Jätehuoltovelvollisille myönnettävien lainojen laina-aika on nykyisin yksi vuosi. Laina-aikojen pidentäminen esityksen mukaisesti kolmeen vuoteen parantaisi sijoitustoiminnan suunnittelun edellytyksiä jossain määrin. Varautumisrahaston tavoite ja tarkoitus huomioon ottaen laina-ajat eivät voisi kuitenkaan olla tätä pidempiä.

VYR:n sijoitustoiminnan riskitason nostaminen tuotto-odotusten parantamiseksi edellyttäisi toiminnan ja toimintaa koskevan sääntelyn kehittämistä riskien hallitsemiseksi. VYR-raportin 3.2.3 luvussa on kuvattu sijoitustoiminnan riskienhallinnan kehittämisvaihtoehdot. Kyseeseen tulevat useat erilliset toimenpiteet, ja esitykseen nämä on sisällytetty siten, että kokonaisuudessaan muodostaisivat varautumisrahaston tavoitteen ja tarkoituksen kannalta optimaalisen suojautumisen.

VYR:n organisoinnin ja hallintomallin osalta VYR-raportissa ei esitetty muutoksia VYR:n johtokunnan tai toimitusjohtajan tehtävien ja toimivallan jakoon. Nykytilanne poikkeaa selvästi vastaavien organisaatioiden hallintomallista, eikä sitä voida enää pitää tarkoituksenmukaisena etenkin ottaen huomioon VYR:n johtokunnalle sijoitustoimintaan ja riskien hallintaan liittyvät uudet tehtävät. Jatkovalmistelussa johtokunnan tehtävien painopiste on siirretty strategisempaan suuntaan ja johtokunnalta on siirretty toimitusjohtajalle operatiivisia tehtäviä. Hallintomallia on tarpeen täydentää siten, että jätehuoltovelvollisille varataan mahdollisuus tulla kuulluksi sekä vaikuttaa sijoitussuunnitelman valmisteluun. Jätehuoltovelvollisten nimeäminen johtokuntaan olisi kuitenkin ristiriidassa varautumisrahaston tavoitteen ja tarkoituksen kanssa sekä ongelmallinen sen vuoksi, että johtokunnassa edelleen myös tehtäisiin yksittäistä jätehuoltovelvollista suoraan koskevia päätöksiä. Sijoitusneuvottelukunnan perustaminen noudattaisi muissa vastaavissa organisaatioissa käytettyä mallia.

Ydinjätehuoltoon liittyvien rahastotavoitteita ja vastuumääriä koskevien päätösten säilyttämistä kerran vuodessa tehtävinä ei arvioida tuovan lisäarvoa verrattuna siihen, että päätökset tehtäisiin jatkossa pääsääntöisesti kolmen vuoden välein. Asioiden ennakointi on mahdollista tehdä asianmukaisella tarkkuudella kolmen vuoden välein, mikä vähentää sekä työ- ja elinkeinoministeriön että jätehuoltovelvollisten työmäärää.

VYR:n osarahoittaman tutkimustoiminnan tarkoituksena on huolehtia siitä, että Suomessa on käytettävissä tarvittava asiantuntemus ja muut valmiudet. Esityksen mukainen rahoitusjärjestelmä arvioidaan riittäväksi turvaamaan asiantuntemuksen ja muiden valmiuksien pysyminen asianmukaisella tasolla Suomessa. Tutkimusohjelman rahoittamiseksi ydinlaitosten haltijoilta kerättävän maksun perusteena voisi myös vuosien 2026–2032 osalta olla edelleen nykyinen, kokonaisuudessaan lämpötehon megawattimäärään perustuva. Tällöin maksuvelvollisuus ei kuitenkaan riittävällä tavalla heijastaisi sitä, että osa tutkimustarpeista muodostuu riippumatta maksuvelvollisen toiminnan laajuudesta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Useimpien ydinenergiaa tuottavien maiden ydinenergialainsäädännössä on voimassa periaate, jonka mukaan vastuu ydinjätehuollon kustannuksista on ydinjätteiden tuottajalla. Myös ydinjätedirektiivissä edellytetään tätä. Eri maiden ydinjätehuollon rahoitusta koskevassa sääntelyssä on eroja, mutta vallitseva lähtökohta on kerättyjen varojen sijoittaminen tuloa

tuottavasti. Yleisellä tasolla ydinjätehuoltoon tarkoitettujen varojen sijoittamisen lähtökohta vaikuttaa olevan turvaavuus ja maltillinen riskinotto. Kansallisten järjestelmien välillä eroja sen suhteen, sallitaanko ylipäättään sijoittamista enemmän riskiä sisältäviin kohteisiin. Rahastoitujen varojen takaisinlainaus jätehuoltovelvollisille on ilmeisesti varsin harvinainen sijoitusmuoto, ja tällainen malli on tunnistettu ainoastaan Belgiassa.

Kansallisissa järjestelmissä on merkittäviä eroja sen suhteen, millä aikavälillä varojen riittävyyttä tarkastellaan ja miten varoja hallinnoidaan. Varojen hallinnointi on esimerkiksi voitu järjestää siten, että niitä hallinnoivat ydinvoiman tuottaja, valtiollinen toimija tai jokin muu, ydinvoiman tuottajasta erillinen yksityinen toimija. Kansallisissa järjestelmissä on eroja myös sen suhteen, katetaanko ydinjätehuollon ja käytöstäpoiston kustannukset samasta lähteestä (esim. yhdestä rahastosta) vai onko niille omat rahoituskanavansa. Useissa maissa ydinjätehuoltoon varattujen varojen sijoittamista koskevaan päätöksentekoon ja sijoitusten valvontaan on liitetty sijoitusneuvottelukunnan tyyppinen toimielin. VYR-raportissa on kuvattu Ruotsin ja tiettyjen muiden maiden käytössä olevia ydinjätehuoltoon varattujen varojen hallinnointiperiaatteita.

Useassa EU-maissa tuetaan kansallista ydinturvallisuustutkimusta, mutta käytännöt vaihtelevat. Keskeisessä asemassa on myös EU-maiden Euratom-tutkimus, joka jakaantuu kolmeen osa-alueeseen, ydinturvallisuuteen, ydinjätehuoltoon ja säteilyturvallisuustutkimukseen.

Kansallisen tutkimuksen keskusroolissa ovat useissa maissa kansalliset ydinturvallisuusviranomaiset. Ruotsissa Strålsäkerhetsmyndigheten SSM rahoittaa suoraan ydinturvallisuustutkimusta ja myös sitä tekeviä professoreita Ruotsin yliopistoissa. Ranskassa valtion ydinenergiatutkimus CEA vastaa laajoista tutkimusohjelmista. Useissa maissa kuten Belgiassa, Saksassa tai Tshekissä, on merkittävät kansallista tai kansainvälistä tutkimusta harjoittavat tutkimuslaitokset.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ydinenergi laki

7 luku. Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin

37 §. Määritelmät. Pykälään 8 ja 9 kohtaan lisättäisiin suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden määritelmät. Nämä käsitteet liittyvät keskeisesti 52 c §:ään, jossa säädetään sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamisesta. Säädösteknisistä syistä myös pykälän 6 ja 7 kohta olisi muutettava.

38 §. Valtion ydinjätehuoltorahasto. Pykälän 1 momentin säännös, jonka mukaan ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen toteuttamista varten olisi valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hallinnoima VYR, on sisällöltään sama kuin nykyinen, ja ainoastaan kauppa- ja teollisuusministeriö korjattaisiin työ- ja elinkeinoministeriöksi. Pykälän 1 momentti sisältäisi myös perussäännöksen VYR:n lain 7 ja 7 a luvun mukaisista tehtävistä. VYR:n tehtävänä olisi, kuten nykyisin, huolehtia ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista ja asiantuntemuksen varmistamista varten

määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen hallinnoimisesta sekä hoitaa muut VYR:lle 7 ja 7 a luvussa säädetty tehtävät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriölle oikeus antaa VYR:n hallinnon järjestämistä ja talouden hoitoa sekä sen varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä. Esityksessä ehdotetaan varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevan sääntelyn uudistamista. Tähän liittyen arvioidaan olevan tarvetta siihen, että ministeriö ohjaisi nykyistä tarkemmin VYR:ä. Ministeriö voisi esim. asettaa varautumisrahaston sijoitustoiminnalle tuottotavoitteen sekä asettaa sijoitusten allokointia koskevia määräyksiä. Menettely olisi vastaava kuin valtiovarainministeriön ohjaus valtion eläkerahaston osalta.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 a §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta.* Pykälässä säädettäisiin nykyistä laajemmin VYR:n johtokunnasta. Nykyisin lain 38 §:n 3 momentissa säädetään lyhyesti johtokunnan nimittämisestä ja toimikaudesta. Pääosin johtokunnasta säädetään Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa ja erityisesti asetuksen 3–5 ja 8 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan johtokunnan toiminta keskittyisi enemmän strategiseen päätöksentekoon verrattuna nykytilaan. Operatiiviset tehtävät siirtyisivät pääosin toimitusjohtajalle. Johtokunnalla olisi kuitenkin 2 kohdan mukaan edelleen päätösvalta, kun kyse on VYR:n talouden ja toiminnan kannalta merkityksellisistä ja laajakantoisista asioista. Varautumisrahaston sijoitustoimintaan 52 a–52 c §:ssä ehdotettuihin muutoksiin liittyen olisi 3 kohdassa erikseen mainittu johtokunnan uutena tehtävänä johtaa ja valvoa sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset, joista säädettäisiin tarkemmin 52 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan johtokunnan toimikausi olisi kolme vuotta, ei kolme kalenterivuotta kuten nykyisin. Johtokunnalle kuuluvien tehtävien kannalta johtokunnan vaihdoksen ajoittuminen vuodenvaihteeseen on osoittautunut hankalaksi. Johtokunnan kokoonpanoa uudistettaisiin, ja se olisi nykyistä laajempi. Johtokunnassa olisi puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä, kun nykyisin puheenjohtajan lisäksi johtokunnassa ovat työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin edustajat. Jatkossa johtokuntaan olisi määrättävä yksi jäsen työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi jäsen valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä.

Varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskeviin uusiin säännöksiin liittyen johtokunnassa tulisi olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus. Sijoitustoimintaan liittyvät tehtävät ja niihin kuuluva johtokunnan jäsenten vastuu edellyttävät, että johtokunnalla on kokonaisuutena arvioiden riittävää sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemusta. Riittävän asiantuntemuksen varmistaminen johtokunnan jäseniä valittaessa on tärkeää paitsi toimivan sijoitustoiminnan ohjaamisen myös johtokunnan jäsenten oikeusturvan kannalta. Säännöksen mukaan ei kuitenkaan edellytettäisi, että kaikilla johtokunnan jäsenillä olisi tällainen asiantuntemus, vaan asiantuntemusta arvioitaisiin kollektiivisesti. Vaatimus olisi vastaava kuin valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 3 §:n 1 momentissa edellytetään valtion eläkerahaston hallitukselta. Asiantuntemusta arvioitaisiin koulutuksen ja kokemuksen perusteella. Finanssivalvonta olisi velvollinen antamaan asiantuntemuksen riittävytydestä lausunnon työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä.

Pykälän 2 momentissa nykyistä sääntelyä täydennettäisiin siten, että työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä olisi tarvittaessa vapauttaa johtokunnan jäsen tehtävästään sekä

vahvistaa johtokunnan esityksestä VYR:n työjärjestys. Säännös olisi vastaava kuin valtion eläkerahastosta annetun lain 3 §:n 1 momentissa säädetään.

Pykälän 3 momentissa johtokunnan päätösvaltaisuutta koskevaa säännöstä muutettaisiin ottaen huomioon johtokunnan jäsenmäärän kasvu.

Pykälän 4 momentissa olisi rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta koskeva viittaussäännös. Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten tai vahingonkorvauslain nojalla johtokunnan jäsenillä ei voida katsoa olevan vastuuta salkun arvon alenemisesta markkinoiden kehityksen johdosta, jos johtokunta on huolellisesti edistänyt VYR:n etua ja noudattanut, mitä tässä laissa ja muualla säädetään muun muassa sijoitussuunnitelmasta, sijoitussalkun arvon muutosten seurannasta, varainhoitopalvelujen ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen kilpailuttamisesta sekä VYR:n toiminnan valvonnasta. Riskinotto on osa sijoitustoimintaa, ja sen avulla sijoittamisessa odotettu ja keskimäärin toteutunut tuotto ylittäisi riskittömän koron. Riskinoton takia on kuitenkin myös aina mahdollista, että riskit realisoituvat ja sijoitusten arvo laskee – ainakin lyhyellä aikavälillä.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 b §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimitusjohtajan nimittämisestä ja erottamisesta, minkä lisäksi todettaisiin, että VYR:ssä voisi olla myös muuta henkilökuntaa. Nykyisin toimitusjohtajaa ja muuta henkilökuntaa koskevat säännökset ovat Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 3 momentissa, 7 §:n 3 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa.

VYR:n toimitusjohtajan tehtäviä on hoidettu osa-aikaisesti, ja tehtävään on ollut nimitettynä työ- ja elinkeinoministeriön virkamies. Tätä käytäntöä on tarkoitus jatkaa. Selvyyden vuoksi 1 momentissa todettaisiin tehtävän osa-aikaisuus. Lisäksi tarkennettaisiin, että kyse on virkasuhteesta, mikä selkeyttäisi tilannetta muun muassa hyvän hallinnon periaatteiden sekä virkavelvollisuuksia ja virkavastuuta koskevien säännösten noudattamisen kannalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimitusjohtajan tehtävistä ja 3 momentissa ratkaisuvallasta. Asiasta säädettäisiin lakitasolla, kun nykyisin vastaavat säännökset ovat Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 momentissa, 7 §:n 1 ja 2 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa.

Johtokunnan toiminnan painottuminen strategiseen johtamiseen ja päätöksentekoon sekä varautumisrahaston sijoitustoiminnan monipuolistamisen seurauksena toimitusjohtajalle tulisi uusia tehtäviä. Johtokunnalta siirtyisivät muun muassa nykyisin asetuksen 4 §:n 1 ja 5 kohdassa sekä YEL 7 a lukuun liittyvistä asetuksen 4 §:n 10–13 kohdassa säädetyt tehtävät. Lisäksi toimitusjohtajan tulisi 2 momentin mukaan seurata johtokunnan antaman ohjauksen mukaisesti sijoitussalkun tuottoa ja kehittymistä suhteessa tuottotavoitteisiin ja vertailuindekseihin, allokatorajoissa pysymistä sekä raportoida siitä johtokunnalle. Toimitusjohtajan uutena tehtävänä olisi päättää jätehuoltovelvollisten suojaosuutta ja täydentävää suojaosuutta varten kerättävien maksujen määrästä sekä valvoa, että jätehuoltovelvolliset luovuttavat vakuuksia 52 c §:ssä mainituissa tilanteissa. Toimitusjohtajan valmisteli edelleen johtokunnan päätöksiä, muun muassa jätehuoltovelvollisten takaisinlainausta koskevat päätökset.

Pykälän 3 momentin mukaan toimitusjohtaja ratkaisisi VYR:ssä ratkaistavat asiat, jollei päätösvalta kuulu johtokunnalle. Lisäksi toimitusjohtajan päätösvaltaa rajattaisiin vastaavalla tavalla kuin osakeyhtiön toimitusjohtajan osalta säädetään osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 17 §:ssä. Toimitusjohtaja tekisi päätökset työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä. Jo nykyisin

YEL 7 a luvun mukaiset avustuspäätökset tehdään ministeriön esityksestä (YEL 53 e § 1 mom.). Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan VYR:n talousarvioon sisältyviin talousarvio-osiin on liitettävä selvitys siitä, missä määrin VYR:n tehtäviä on tarkoitus suorittaa virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Pykälässä 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

38 c §. *Sisäpiirirekisteri ja sisäpiiri-ilmoitus.* Varautumisrahaston sijoitustoimintaan ehdotettuihin muutoksiin liittyen lakiin ehdotetaan uutta pykälää, jossa säädettäisiin VYR:n sisäpiiriläisen velvollisuudesta tehdä osakkeiden ja rahoitusvälineiden omistusta koskeva sisäpiiri-ilmoitus VYR:n sisäpiirirekisteriin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin VYR:n velvollisuudeksi pitää 2 momentissa tarkoitetuista sisäpiiri-ilmoituksista sisäpiirirekisteriä. Sisäpiirirekisteriin sovellettaisiin, mitä valtion eläkerahastosta annetun lain 4 f §:ssä säädetään sisäpiirirekisteristä. Sisäpiirirekisteristä olisi käytävä ilmi muun muassa 2 momentissa tarkoitettut VYR:n sisäpiiriläisen omistamat osakkeet ja rahoitusvälineet sekä eriteltyinä hankinnat ja luovutukset. Rekisterinpito olisi järjestettävä luotettavalla tavalla. Pääsääntönä olisi rekisteritietojen julkisuus. Luonnollisen henkilön henkilötunnus ja osoite sekä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimi eivät kuitenkaan olisi julkisia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sisäpiiri-ilmoituksesta. VYR:n sisäpiiriläisten olisi ilmoitettava säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevia osakkeita ja sellaisia rahoitusvälineitä, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella, koskevat tiedot VYR:n ylläpitämään sisäpiirirekisteriin. Säännös olisi sisällöltään vastaava kuin valtion eläkerahastosta annetun lain 4 d §:n 1 momentti. Sisäpiiri-ilmoitus olisi tehtävä kuukauden kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty 3 momentissa tarkoitettuun tehtävään. Ilmoitus olisi tehtävä siitä riippumatta, omistaako henkilö pykälässä mainittuja osakkeita ja rahoitusvälineitä vai ei. Muutoin sisäpiiriläisen ilmoitusvelvollisuuteen sovellettaisiin, mitä valtion eläkerahastosta annetun lain 4 e §:n 2–5 momentissa säädetään. Mainitut lainkohdat sisältävät säännökset sisäpiiri-ilmoituksessa annettavista tiedoista ja annettujen tietojen muutoksista koskevista ilmoituksista sekä ilmoitusvelvollisuutta koskevat poikkeukset. Erillistä sisäpiiri-ilmoitusta ei kuitenkaan vaadittaisi siltä osin kuin ilmoitusvelvollisuus kohdistuu sellaisiin osakkeisiin tai rahoitusvälineisiin, jotka on liitetty arvo-osuusjärjestelmään ja VYR on järjestänyt menettelyn tietojen saamiseksi arvo-osuusjärjestelmästä. Säännös olisi vastaava kuin valtion eläkerahastosta annetun lain 4 e §:n 6 momentti.

Pykälän 3 momentin mukaan sisäpiiriläisiä olisivat johtokunnan puheenjohtaja ja muut jäsenet, toimitusjohtaja sekä VYR:n tilintarkastaja ja sellainen tilintarkastusyhteisön toimihenkilö, jolla on päävastuu VYR:n tilintarkastuksesta. Johtokunta todennäköisesti ei sijoitustoiminnan uudistamista koskevan muutoksen tultua voimaan päättäisi suorien sijoitusten tekemisestä yhtiöiden osakkeisiin, vaan sijoitukset olisivat pääsääntöisesti rahastosijoituksia. Johtokunnalla voisi kuitenkin 52 §:n 2 momentin mukaan tarvittaessa päättää myös yksittäisistä sijoituksista. Johtokunnalla ja samoin toimitusjohtajalla on lisäksi takaisinlainauksen takia aina sisäpiiritietoa jätehuoltovelvollisista. VYR:n muuta henkilökuntaa on toimitusjohtajan lisäksi hyvin vähän, eikä näillä katsota olevan sellaista asemaa tai tehtäviä, että heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa varautumisrahaston varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen tai muutoin saada haltuunsa tällaisia osakkeita tai rahoitusvälineitä koskevaa sisäpiirintietoa. Työ- ja elinkeinoministeriöstä VYR:n toimitusjohtajalle esiteltävät päätökset eivät liity varautumisrahaston varojen sijoitustoimintaan.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

42 §. Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä. Pykälän 2 momentin muutos liittyy 52 c §:n 1 momentissa tarkemmin säädettyyn suojaosuuteen, jonka tarkoitus on suojata sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä. Ehdotuksen mukaan ylijäämä siirrettäisiin ensisijaisesti kerryttämään suojaosuutta. Ylijäämä palautettaisiin jätehuoltovelvolliselle ainoastaan siltä osin kuin se ylittäisi suojaosuuteen tarvittavan määrän.

43 §. Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että vastuumäärien vahvistamista sekä vastuumäärien ja rahastotavoitteiden vahvistamista koskevat päätökset tehtäisiin 1 kohdan mukaisesti lähtökohtaisesti kolmen vuoden välein, kun nykyisin päätökset tehdään vuosittain. Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen kannalta voidaan pitää riittävänä hieman harvennettua päätössykliä. Vastuumääriin ja rahastotavoitteisiin vaikuttavat jätehuoltovelvollisen toimenpiteet ja muut seikat on mahdollista pääsääntöisesti arvioida sääntelyn tavoitteen kannalta riittävällä tarkkuudella kolmen vuoden välein.⁵

Pykälän 2 momentin 1 kohdan sääntely sovitettaisiin yhteen jätehuoltokaavion täydentämistä koskevien määräaikojen mukaan. YEA 88 §:n 2 momentin mukaan jätehuoltovelvollisen on täydennettävä hyväksyttyä jätehuoltokaaviota ja siihen liittyviä laskelmia joka kolmas vuosi kesäkuun loppuun mennessä YEL 43 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen vastuumäärien ja rahastotavoitteiden vahvistamiseksi. Jätehuoltokaavioita täydennettäisiin YEA 88 §:n 2 momentin mukaan seuraavan kerran vuonna 2022 ja sen jälkeen vuonna 2025. Vastaavasti 43 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla tehtävät päätökset tehtäisiin kolmen vuoden välein ja ensimmäisen kerran vuonna 2022.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa otettaisiin huomioon, että jätehuoltovelvollisen toiminnan alkuvaiheessa ja samoin toiminnan päättyessä saattaa edelleen olla tarpeen seurata kehitystä tarkemmin vuositasonalla. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi näissä tilanteissa tai, jos siihen on perusteltu muu syy, edelleen tehdä päätökset vuosittain vastaavalla tavalla kuin nykyisin 43 §:n 2 momentin mukaan.

45 §. Vakuudet. Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa kauppa- ja teollisuusministeriö korjattaisiin työ- ja elinkeinoministeriöksi. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa korjattaisiin viittaus voimassa olevaan vakuutusyhtiölakiin (521/2008).

51 §. Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio. Pykälän muutos liittyy 52 c §:n 1 momentissa tarkemmin säädettyyn suojaosuuteen, jonka tarkoitus on suojata sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä. Ehdotuksen mukaan kalenterivuoden voitolla hyvitetäisiin rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Voitto siirrettäisiin ensisijaisesti kerryttämään suojaosuutta. Lisäksi pykälään lisättäisiin VYR:lle mahdollisuus kuitata mahdollinen hyvitetävä määrä siten, että se vähennettäisiin saman jätehuoltovelvollisen 42 §:n 1 momentin mukaan maksettavaksi tulevasta ydinjätehuoltomaksusta.

52–52 d §. VYR:n varautumisrahaston lainaus- ja muuta sijoitustoimintaa koskeva sääntely uudistettaisiin, ja sijoitustoiminta muuttuisi osaksi nykyistä aktiivisemmaksi sijoittamiseksi osake- ja korkoriskikohteisiin. Sijoitustoiminnan johtamisesta säädetäisiin 52 §:ssä, lainaustoiminnasta 52 a §:ssä, muusta sijoitustoiminnasta 52 b §:ssä, sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallinnasta 52 c §:ssä ja sijoitustoiminnan valvonnasta 52 d §:ssä.

⁵ Ks. VYR-raportti 3.3 jakso, erityisesti taulukko 9.

52 §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sijoitussuunnitelmasta. Johtokunnan tehtävänä olisi hyväksyä sijoitussuunnitelma, joka sisältäisi sijoitustoimintaa koskevat linjaukset. Kyseessä olisi uusi tehtävä. Johtokunnan ei olisi tarpeen laatia sijoitussuunnitelmaa yksityiskohtaisesti itse, vaan se voisi esim. perustua varainhoitajilta kilpailuttamalla saatuun, johtokunnan suunnitelmaa koskeviin linjauksiin perustuvaan ehdotukseen.

Sijoitussuunnitelmassa olisi erityisesti otettava huomioon, että kyse on ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista varten perustetusta varautumisrahastosta, sekä mitä 52 a–52 c §:ssä säädetään ja työ- ja elinkeinoministeriön 38 §:n 2 momentin nojalla antamat määräykset esim. erilaisten sijoituskohteiden allokaatorajoista ja tuottotavoitteesta. Sijoitussuunnitelmassa tulisi olla linjaukset muun muassa sijoituskohteiden hajauttamisesta ja valinnasta, sallituista sijoitusinstrumenteista ja niihin sovellettavista limiiteistä, sijoitusten jakautumisesta eri sijoitusmuotoihin sekä niiden tuottotavoitteista ja tuottotavoitteiden määräytymisperusteista, sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavista periaatteista sekä 52 b §:n 3 momentissa tarkoitettujen varainhoitopalvelujen ja muiden palvelujen hankkimisesta. Johtokunnan tulisi muun muassa vahvistaa, mitä instrumentteja (esim. korko, osake, johdannaiset, optiot, kiinteistöt) sallitaan varautumisrahaston sijoitussalkussa ja mitä ei sallita, miten valuuttariskiін suhtaudutaan, mikä on salkun pitkän aikavälin sijoitussuunnitelma ja kuinka usein sitä tarkistetaan. Johtokunta myös vahvistaisi tai tarkistaisi vuosittain allokaatiopäätökset (vaihteluvälit) pääinstrumenttien (esim. korko, osake, käteinen) ja maantieteellisten alueiden suhteen (Suomi, muu Eurooppa, Amerikka, kehittyvät markkinat) sekä vertailuindeksit ja mittarit (tuotolle ja riskille). Johtokunnan tulisi säännöllisesti seurata salkun arvon kehitystä ja allokaatorajoissa pysymistä, tilannetta finanssimarkkinoilla ja huolehtia siitä, että toimitusjohtaja ja varainhoitajat seuraavat muutoksia tarkemmin ja toimittavat johtokunnalle sijoitussuunnitelmassa ja tarkemmin varainhoitosopimuksessa määritellyt raportit. VYR:iin ei olisi tarkoitus perustaa omaa sijoitusorganisaatiota, mutta tarvittaessa myös tällainen vaihtoehto olisi mahdollinen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin johtokunnan sijoitustoimintaan liittyvistä muista tehtävistä. Tehtävät olisivat uusia lukuun ottamatta 1 kohdassa olevaa jätehuoltovelvollisia tai näiden osakkaille myönnettäviin lainoihin liittyviä päätöksiä. Johtokunnan tulisi 2 kohdan mukaan päättää täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta tarvittaessa ja samoin siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta, kun niitä ei enää tarvita. Lisäksi johtokunnan olisi 3 kohdan mukaan päätettävä niistä sijoitussuunnitelmassa määritellyistä yksittäisistä sijoituksista, jotka on määrätty johtokunnan tehtäväksi.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan johtokunnan tulisi hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista. Säännös vastaisi valtion eläkerahastosta annetun lain 4 b §:ää. Kirjallisissa toimintaperiaatteissa johtokunnan tulisi dokumentoida ja suunnitella ne kohtuulliset toimenpiteet, jotka on toteutettava VYR:ssä mahdollisesti esiintyvien esimerkiksi johtokunnan jäsenen, sijoitusneuvottelukunnan jäsenen tai toimitusjohtajan ja VYR:n välisten eturistiriitatilanteiden tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi. Johtokunnan tulisi määritellä menettelytavat esimerkiksi sellaisten henkilökohtaisten liiketoimien estämiseksi, joihin saattaisi liittyä mahdollinen eturistiriita tai sisäpiirintiedon väärinkäytön mahdollisuus. Eturistiriitatilanteiden hallitsemiseksi asetettava velvollisuus olisi yhdenmukainen hallintolain esteellisyysäännösten tarkoituksen kanssa ja sillä pyritäisiin edesauttamaan myös esteellisyysilanteiden havaitsemista ja ratkaisemista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin johtokunnan tehtäväksi hyväksyä periaatteet siitä, miten varautumisrahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten

kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella (*omistajaohjauksen periaatteet*). Vastaava säännös on esim. valtion eläkerahastosta annetun lain 3 a §:ssä.

Pykälän 4 momentin mukaan VYR:ssä olisi sijoitustoiminnan tukena sijoitusneuvottelukunta. Sen tehtävänä olisi valmistella neuvoa-antavasti varautumisrahaston sijoitustoiminnan kehittämissuuntia ja toimintalinjoja sekä varainhoitopalvelujen ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen hankkimista. Vastaavanlainen sijoitusneuvottelukunta on esim. Kevanimisessä eläkelaitoksessa (ks. Kevasta annetun lain 22 §). Sijoitusneuvottelukunnan toimikausi olisi kolme vuotta, ja tarkoitus on, että se nimitettäisiin vastaavaksi ajaksi kuin VYR:n johtokunta. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittäisi sijoitusneuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä. Neuvottelukunnan jäsenistä yhden tulisi edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen jätahuoltovelvollisia. Tarkoituksena on, että aluksi edustettuina olisivat FPH ja TVO. Myöhemmin myös FV olisi edustettuna, kun se on kerryttänyt varautumisrahastoon varoja maksuillaan. Jäseneksi voitaisiin nimittää vain sellaisia henkilöitä, joilla on hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Asiantuntemusta arvioitaisiin koulutuksen ja kokemuksen perusteella, ja Finanssivalvonnan olisi annettava asiantuntemuksesta työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä lausunto. Työ- ja elinkeinoministeriö määräisi jäsenten palkkiot.

52 a §. *Valtion ydinjätetuultorahaston varojen lainaaminen.* Pykälä vastaisi nykyisen 52 §:n 1–4 ja 6 momenttia, mutta jätetuultovelvollisten ja valtion lainausoikeutta rajoitettaisiin ja valtion lainoituksen osalta siirryttäisiin tekemään sijoituksia Suomen valtion velkasitoumuksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan jätetuultovelvollisella, jonka osalta työ- ja elinkeinoministeriö on vahvistanut rahastotavoitteen kolmeksi vuodeksi 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan, olisi oikeus saada lainaa VYR:stä turvaavia vakuuksia vastaan. Laina-aika olisi kolme vuotta, kun nykyisin lainat myönnetään vuodeksi. VYR päättäisi kolmen vuoden välein lainojen myöntämisestä, mikä osaltaan lisäisi edellytyksiä sijoitustoiminnan pitkäjänteisempään suunnitteluun. Sama vaikutus arvioidaan olevan ehdotetulla uudella ilmoitusvelvollisuudella, jonka mukaan jätetuultovelvollisen tulisi ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä myös osakkeenomistajiensa puolesta viimeistään VYR:n ilmoittamana määräpäivänä.

Jätetuultovelvollisen lainausoikeutta supistettaisiin. Jätetuultovelvollisella varautumisrahastosta lainassa oleva määrä saisi olla enintään 60 prosenttia saman jätetuultovelvollisen siitä rahastotavoitteesta, joka on 43 §:n 2 momentin 1 mukaan vahvistetussa päätöksessä on alin. Enimmäislainausuus on nykyisin 75 prosenttia, ja se lasketaan saman jätetuultovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta. Takaisinlainattavaa osuutta supistamalla varmistetaan, että varautumisrahaston varoja on käytettävissä 52 b §:n mukaiseen sijoitustoimintaan. Lisäksi sääntely on sovitettu yhteen 43 §:n 2 momentin kanssa.

Ydinenergialain 48 §:n 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa jätetuultovelvollisen 44 §:n nojalla valtiolle luovuttamia vakuuksista muutetaan rahaksi, ja vakuuden antaneen pankin tai vakuutusyhtiön oikeudesta saada lainaa. Tiedossa ei ole, että säännöstä olisi sovellettu. Pykälän 1 momentissa otettaisiin kuitenkin huomioon tällaisen tilanteen mahdollisuus. Jos varautumisrahaston varoja olisi lainattu 48 §:n 2 momentin nojalla, vähenisi jätetuultovelvollisen lainausoikeus vastaavalla määrällä ja olisi siten alle 60 prosenttia asianomaisesta rahastotavoitteesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajien oikeudesta käyttää jätehuoltovelvollisen sijaan 1 momentin mukaista lainausoikeutta. Menettely on vastaava kuin nykyisin 52 §:n 1 momentissa säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtion oikeudesta ottaa varautumisrahastosta lainaa tai siirtää varoja valtiovarastoon. Tältä osin tilanne olisi periaatteessa sama kuin nykyisin 52 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, mutta osuutta, joka valtiolla on oikeus saada lainaksi, pienennettäisiin vastaavasti kuin jätehuoltovelvollisten lainausoptiota. Varautumisrahaston varoista vähintään 20 prosenttia olisi sijoitettava Suomen valtion velkasitoumuksiin. Lähtökohtana lainaustoiminnassa on nykyisin lain 52 §:n 4 momentin mukaan ollut se periaate, että jätehuoltovelvollisten ja valtion lainoihin sovelletaan samoja ehtoja. Valtion on kuitenkin mahdollista saada pääomamarkkinoilta lainaa paremmilla ehdoilla kuin 4 momentin mukaan jätehuoltovelvollisten takaisinlainaukseen sovelletaan. Sen vuoksi nykyinen sääntely korvattaisiin ehdotetulla uudella järjestelyllä. Edelleen säilytettäisiin myös mahdollisuus siirtää valtion talousarviossa vastaava määrä varautumisrahaston varoista valtiovarastoon.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin nykyisin jätehuoltovelvollisille tain näiden osakkeenomistajille myönnettävän lainan korosta ja korkomarginaalista.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, joka nykyisin on lain 52 §:n 6 momentissa ja 82 §:n 5 kohdassa.

52 b §. *Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta.* Pykälä on uusi, ja siinä säädettäisiin VYR:n muusta sijoitustoiminnasta kuin 52 a §:n mukaisesta lainaustoiminnasta.

Pykälän 1 momentin mukaan VYR:n olisi sijoitettava vähintään 20 prosenttia varautumisrahaston varoista muutoin kuin 52 a §:n mukaisesti. Jos jätehuoltovelvolliset tai niiden osakkeenomistajat eivät kokonaisuudessaan käytä 52 a §:n mukaista lainausoikeuttaan, olisi käyttämättä jäävä osa mahdollista kohdentaa korko- ja osakeriskisijoituksiin, jos esim. markkinatilanteeseen liittyvät epävarmuudet eivät edellyttäisi sijoittamista turvaavasti 52 a §:n 3 momentin mukaan Suomen valtion velkasitoumuksiin.

Pykälän 1 momentin mukaisessa sijoitustoiminnassa VYR:n olisi huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuudessa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että varautumisrahaston maksuvalmius on sen toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Kalenterivuositain maksuvalmiuden kannalta on lähinnä tarpeen ottaa huomioon, onko jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoite pienempi kuin edellisen vuoden viimeisen päivän rahasto-osuus. Tällöin ylijäämä olisi ehdotetun 42 §:n 2 momentin mukaan palautettava jätehuoltovelvolliselle siltä osin kuin sitä ei siirretä 52 c §:n 1 momentin mukaiseen suojaosuuteen.

Pääosin varautumisrahaston varoihin ei käytännössä liity välitöntä maksuvalmiuden tarvetta, koska merkittävä osa jätehuoltovelvollisen rahasto-osuudesta voidaan vapauttaa vasta loppusijoituslaitoksen sulkemisen jälkeen. Tämän hetken arvion mukaan toiminnassa oleviin Loviisan ja Olkiluodon laitossyksiköihin ja käynnistystä odottavaan Olkiluoto 3 laitossyksikköön liittyvät rahastotavoitteet alkaisivat merkittävästi alentua 2070-luvun puolivälin jälkeen ja suunnitteilla olevaan Hanhikiven laitossyksikköön liittyvä rahastotavoite vastaavasti 2090-luvulla. VTT:n tutkimusreaktori on jo käytöstäpoistovaiheessa, joten siihen liittyvä rahastotavoite alkaa alentua, mutta kokonaisuudessaan tähän reaktoriin liittyvät vastuumäärät ovat marginaalisia varautumisrahaston varojen kannalta.

Tilanteessa, jossa ydinenergian tuotanto loppuisi äkillisesti ennen Loviisan ja Olkiluodon laitosten käytöstäpoiston suunniteltua ajankohtaa, jätehuoltotoimenpiteet olisi suoritettu ja jätehuoltovelvollisten (FPH ja TVO) varautumisrahastossa oleva vastuumäärä olisi arvion mukaan kokonaisuudessaan vapautettu 2060-luvun jälkeen, kun rakenteilla oleva Posiva Oy:n loppusijoituslaitos olisi suljettu. Käytetty ydinpolttoaine olisi tällöin ensin välivarastossa, ja sen loppusijoitus alkaisi 2030-luvulla.⁶

Pykälän 2 momentin mukaan varautumisrahaston varoja ei saisi sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estä varautumisrahaston varojen sijoittamista sijoitusrahastolain (213/2019) 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus tällaisissa yrityksissä on vähäinen. Koska varautumisrahaston tarkoituksena on varautua ydinjätehuollon kustannuksiin, sen sijoitustoiminnassa ei tulisi ottaa päällekkäistä riskiä sellaisiin yrityksiin liittyvien sijoitusten kanssa, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian tuotanto tai muu ydinenergian käyttö.

Pykälän 3 momentin mukaan VYR voisi hankkia sijoitustoimintaa täydentäviä varainhoitopalveluja, sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja, aputoimintoja tai näihin rinnastettavia muita palveluja VYR:n ulkopuolelta, jos tämä voidaan tehdä vaarantamatta varautumisrahaston sijoitustoiminnan itsenäisyyttä. Tarvittavat palvelut hankittaisiin tarjouskilpailun perusteella. Varainhoitajilta ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen tuottajilta tulisi edellyttää tarvittavan ammattitaidon, toimintaedellytysten ja vakavaraisuuden lisäksi riittävää sisäistä valvontaa ja riittäviä riskinhallintajärjestelmiä.

52 c §. *Suojaaminen sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä.* Pykälä on uusi ja liittyy kiinteästi ehdotettuun 52 b §:ään. VYR:n varautumisrahaston varojen sijoitustoiminnan laajentaminen nykyistä riskipitoisempiin osake- ja korkokohteisiin edellyttäisi, että sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojamiseksi otettaisiin käyttöön uusia mekanismeja. Tarkoituksena on huolehtia siitä, että varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin on riittävällä tasolla myös tilanteissa, joissa sijoitustoiminnan riskit toteutuvat.⁷

Pykälän 1 momentissa säädetty suojaosuus on tarkoitettu ennakoivaksi suojaukseksi sijoitustoimintaan liittyvien mahdollisten tappioriskien sekä markkinahintojen tason ja volatiliiteetin muutosten varalta. Jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen lisättäisiin kolmen prosenttiyksikön suojaosuus, jonka määrän johtokunta vahvistaisi 38 a §:n 1 momentin nojalla. Tarkoitus on, että suojaosuus katetaan ensisijaisesti 42 §:ssä tarkoitettulla ylijäämällä ja 51 §:ssä tarkoitettulla voitolla. Lisäksi jätehuoltovelvollisen olisi luovutettava VYR:lle tarvittava määrä vakuuksia maaliskuun loppuun mennessä. Maaliskuun viimeisenä päivänä jätehuoltovelvollisen vakuuksien yhteismäärän olisi vastattava määrättyä suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä ja voitto eivät kata sitä. Jos varautumisrahasto tuottaisi tulevana vuosina voittoa siten, että se riittäisi kattamaan suojaosuuden, jätehuoltovelvollisten ei enää olisi erikseen toimitettava vakuuksia. Lisäksi olisi mahdollista, että jonain vuonna kalenterivuoden suojaosuus olisi pienempi kuin edellisen vuoden suojaosuus. Suojaosuuteen luovutetut vakuudet olisi palautettava siltä osin kuin ne eivät enää ole tarpeen. Palauttaminen olisi tehtävä viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

⁶ Ks. VYR-raportti 2.3.1 jakso, erityisesti kuvio 7, jossa kuvattuna asia Olkiluoto 1- ja 2-laitosyksiköiden osalta.

⁷ Ks. VYR-raportti 3.2.3 jakso, erityisesti kuvio 14 ja 17 sekä taulukot 7 ja 8.

Pykälän 2 momentin mukaisesti rahasto-osuuden arvon muuttumista olisi seurattava päiväkohtaisesti ja tarvittaessa ryhdyttävä toimiin varautumisrahaston varojen riittävyyden varmistamiseksi. Rahasto-osuuden arvo saisi päivän lopussa olla enintään 5 prosenttiyksikköä alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Ajankohta määräytyisi Suomen pörssin sulkeutumisen mukaan. Jos arvon aleneminen olisi tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen olisi kuukauden kuluessa luovutettava VYR:lle vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaisivat kalenterivuoden rahastotavoitetta.

Pykälän 3 momentin mukaisesti rahasto-osuuden arvon muuttumista olisi seurattava myös kvartaaleittain ja tarvittaessa ryhdyttävä toimiin varautumisrahaston varojen riittävyyden varmistamiseksi. Rahasto-osuuden arvo saisi maaliskuun, kesäkuun, syyskuun ja joulukuun lopussa olla enintään 3 prosenttiyksikköä alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Ajankohta määräytyisi Suomen pörssin sulkeutumisen mukaan. Jos arvon aleneminen olisi tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen olisi kuukauden kuluessa luovutettava VYR:lle vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaisivat kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella. Poiketen 2 momentista tällöin kerättäisiin vakuuksia myös siltä osin, että suojaosuus olisi katettu. Tämä antaisi enemmän liikkumavaraa sijoitustoiminnan mahdollisten riskien varalta.

Sijoitusmarkkinoiden historiallinen kehitys, 1 momentin mukainen jätehuoltovelvollisilta etukäteen kerättävä suojaosuus ja 4 momentin mukainen täydentävä suojaosuus sekä 38 §:n 2 momentin mukaisesti mahdollisuus työ- ja elinkeinoministeriön sijoitustoimintaa koskevalla määräyksellä ennalta rajata sijoitustoiminnan riskejä mm. asettamalla allokaatiorajoja osake- ja korkoriskikohteisiin sijoittamiselle huomioon ottaen arvioidaan, että 2 ja 3 momentin mukaiset toimenpiderajat olisivat riittävät. Asian arvioinnin kannalta merkitystä on myös sillä, että sijoitustoiminnasta 20–80 olisi vakaissa sijoituskohteissa (takaisnlainaus jätehuoltovelvollisille ja valtion velkasitoumukset). Sen vuoksi jätehuoltovelvollisen rahasto-osuuden arvon mahdollinen alentuminen arvioidaan pääsääntöisesti jäävän 2 momentin (alentuminen enintään 5 prosenttia) ja 3 momentin (alentuminen enintään 3 prosenttia) toimenpiderajojen alle.⁸

Pykälän 4 momentissa varauduttaisiin poikkeuksellisiin markkinatilanteisiin. Tällaisia poikkeuksellisia markkinatilanteita ovat esim. olleet Lehman Brothersin konkurssi, PIIGS-maiden (Portugali, Irlanti, Italia, Kreikka ja Espanja) velkakriisi, Kaupthing-pankin konkurssi, negatiiviset markkinakorot sekä koronaviruksesta aiheutuneet taloudelliset ja markkinavaikutukset. VYR:n johtokunnan olisi seurattava sijoitustoimintaan liittyvien riskien kehitystä. Markkinoilla tilanne saattaa yllättäen muuttua. Samoin varautumisrahaston sijoitussalkkuun saattaa kasautua ennakoimattomia riskejä. Momentin mukaan VYR voisi vaatia jätehuoltovelvollisilta täydentävää suojaosuutta, jos sijoitustoimintaan liittyen todetaan yllättäviä ja ennakoimattomia tappioriskejä, markkinahintojen vaihteluja tai volatiliiteetin lisääntymistä. Täydentävää suojaosuutta varten jätehuoltovelvollisten olisi luovutettava VYR:lle vakuuksia kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Vakuuksien yhteismäärän tulisi vastata kahta prosenttiyksikköä kalenterivuoden rahasto-osuudesta. VYR:n olisi palautettava täydentävään suojaosuuteen luovutetut vakuudet jätehuoltovelvolliselle, kun niihin ei enää ole tarvetta. Täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta ja siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta päättäisi johtokunta 38 a §:n 1 momentin mukaisesti.

⁸ Ks. VYR-raportti 3.2.3 jakso, erityisesti kuvio 15 ja 16.

Pykälän 1–4 momentissa tarkoitettuihin vakuuksiin sovellettaisiin vastaavasti, mitä 45 §:ssä säädetään vakuuksille asetetuista ehdoista.

Pykälän 5 momentin mukaan VYR vahvistaisi jätehuoltovelvollisella kulloinkin varautumisrahastossa olevan suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden. Joulukuun viimeisen päivän suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden laskemiseen sovellettaisiin, mitä 41 §:ssä säädetään rahasto-osuuden laskemisesta.

Pykälän 6 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden.

52 d §. *Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta.* VYR:n yleinen valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Lisäksi Finanssivalvonta olisi pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomainen siltä osin kuin kyse on sijoitustoimintaan liittyvien 52 ja 52 a–52 c §:n noudattamisen valvonnasta. Sisäpiirisääntely liittyy asiallisesti sijoitustoimintaan, joten on perusteltua, että Finanssivalvonnan valvonta kattaisi myös 38 c §:n sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamisen valvonnan. Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa Finanssivalvonnan ja työ- ja elinkeinoministeriön välistä tehtävänjakoa. Pykälän 1 momentissa olisi myös informatiivinen viittaus Finanssivalvonnasta annettuun lakiin, mainitussa laissa säädetään muun muassa Finanssivalvonnan tiedonsaantioikeudesta ja tarkastusoikeudesta. Esitykseen sisältyy ehdotus Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Finanssivalvonnan määräystenantovallasta.

Pykälän 3 momentin mukaan Finanssivalvonnan olisi vuosittain annettava valvonnastaan kertomus työ- ja elinkeinoministeriölle. Tarvittaessa ministeriön tulisi valvonnassa ilmenneiden seikkojen perusteella ryhtyä toimiin, esim. antaa määräyksiä 38 §:n 2 momentin mukaan.

Pykälän 4 momentissa olisi informatiivinen viittaus Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettuun lakiin. Esitykseen sisältyy ehdotus mainitun lain muuttamisesta siten, että siinä säädettäisiin myös VYR:ä koskevasta valvontamaksusta.

7 a luku. Asiantuntemuksen varmistaminen

Ydinenergialain 7 a luvun mukaista ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon asiantuntemuksen varmistamiseen liittyvä sääntelyä uudistettaisiin siten, että kaksi erillistä avustusjärjestelmää ja tutkimusohjelmaa yhdistettäisiin, minkä lisäksi tutkimusohjelman ohjelmakausi pidennettäisiin kuuteen vuoteen. Tämän seurauksena olisi myös säädösteknisistä syistä tarpeen uudistaa lain 53 a–53 e §.

53 a §. *Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin nykyisin osin 53 a §:n 1 momentissa, 53 b §:n 1 momentissa, 53 d §:n 2 momentissa ja 53 e §:n 2 momentissa säädetyistä asioista. Samalla pykälän otsikko muutettaisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan VYR voisi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää ydinenergian turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittämistä sekä varmistaa, että viranomaisten, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muista valmiuksia. Lisäksi VYR voisi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten ja mainittuja tavoitteita edistävää koulutustoimintaa varten. Avustuksen kohteet olisivat edelleen ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvä soveltava

tutkimustoiminta ja tätä tukeva tutkimusinfrastruktuuri sekä täydennys- ja muu koulutustoiminta korkea-asteen koulutuksessa, joka jatkossa ei olisi rajoittunut vain ydinjätehuoltoon liittyvään koulutustoimintaan. Korkea-asteen koulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa, jotka tarjoavat käytännönläheistä ja työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta, ja yliopistoissa, joissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus.

Ydinenergian käytön turvallisuus ja ydinjätehuolto liittyvät kiinteästi toisiinsa, eikä ole enää tarkoituksenmukaista pitää näihin liittyviä tutkimusohjelmia toisistaan erillään. Tutkimusohjelman tavoitteena olisi edelleen keskeisesti varmistaa, että ydinenergian turvalliseen käyttöön ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittämiseen on saatavilla riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muita valmiuksia. Viranomaisten rinnalla tällaista asiantuntemusta ja valmiuksia on tarpeen olla myös ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkimusohjelmasta, jonka työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaisi kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Tarvittaessa ministeriö voisi tarkistaa ohjelmaa esim. kolmen vuoden jälkeen. Tutkimusohjelman tulisi tehokkaasti edistää 1 momentin mukaisen tavoitteiden saavuttamista. Ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta voi ilmetä uusia seikkoja, joita ei ole ollut mahdollista ottaa ennalta huomioon ja joihin liittyen tutkimusohjelman painopistettä saattaa olla tarpeen muokata. Tarkoitus olisi, että avustusta suunnattaisiin ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyviin, 1 momentin mukaiset tavoitteet täyttäviin tutkimuksiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja koulutustoimintaan ottaen huomioon 53 b §:n 2 ja 3 momentin mukaisen maksukertymien suhde. Lisäksi tarkoitus olisi, että avustusta pyritäisiin suuntamaan myös sellaisiin tutkimuksiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja koulutustoimintaan, jotka liittyvät sekä ydinturvallisuuteen että ydinjätehuoltoon. Tutkimusohjelmasta ei nykyisin säädetä erikseen, mutta käytännössä tutkimusohjelmakausi on ollut neljä vuotta. Ensimmäisen kerran uusi pidempi ohjelmakausi otettaisiin käyttöön vuosiksi 2023–2028, ja tarkoituksena on puolivälitarkastelu vuoden 2025 lopussa.

53 b §. *Ydinlaitoksen haltijalta ja jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin sekä ydinlaitoksen haltijalta että jätehuoltovelvolliselta kerättävien maksujen perusteita. Nykyisin ydinlaitosten haltijoilta kerättävien maksujen perusteista säädetään lain 53 a §:ssä, ja jätehuoltovelvollisilta kerättävien maksujen perusteista lain 53 b §:ssä. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaavasti.

Pykälän 1 momentin mukaan maksuvelvolliset ydinlaitoksen haltijat olisivat vastaavat kuin nykyisin 53 a §:n 1 momentin mukaan ja maksuvelvollisuuden määräytymisestä säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin nykyisin 53 a §:n 4 momentin mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan maksun suuruus olisi vuosina 2023–2025 vastaava kuin nykyisin 53 a §:n 2 momentin mukaan. Lisäksi momentissa säädettäisiin maksun suuruudesta vuosina 2026–2032. Maksun suuruus laskettaisiin edelleen osittain lämpötehon megawattimäärän perusteella vastaavalla tavalla kuin nykyisin 53 a §:n 2 momentin mukaan, ja lämpötehon megawattimäärän kerroin olisi 280 euroa. Samalla maksun määräytymisen perusteita uudistettaisiin siten, että maksu määräytyisi jatkossa lisäksi siten, että siihen sisältyisi kaikille maksuvelvollisille toiminnanharjoittajille samansuuruinen perusosa 360 000 euroa. Tutkimusohjelman tarpeet ja siitä saatavat hyödyt eivät ole suoraan verrannollisia ydinlaitoksen haltijan laitosyksiköiden lämpötehon megawattimäärään, vaan ne jakautuvat osittain tasaisemmin. Tästä syystä vuosina 2026–2032 maksu koostuisi kiinteästä perusosasta ja lämpötehon megawattien perusteella laskettavasta muuttuvasta osasta. Tutkimusohjelmaa varten kerättävien maksujen kokonaismäärä alenisi vuodesta 2026, kun vuonna 2018 käyttöön otetun VTT:n Ydinturvallisuustaloon liittyvästä investoinnista ei enää aiheudu välittömiä avustustarpeita eikä vastaaviin investointeihin ole tarkoitus enää jatkossa myöntää avustusta.

Vuosia 2026–2032 koskevien maksujen suuruutta asetettaessa lähtökohtana on ollut vuoden 2015 maksuperuste ottaen huomioon indeksikorotus ja tulevan tutkimusohjelmakauden rahoitustarpeet.

Pykälän 3 momentin mukaan maksuvelvolliset jätehuoltovelvolliset olisivat vastaavat kuin nykyisin 53 b §:n 1 momentin mukaan. Maksun suuruus määräytyisi vastaavasti kuin nykyisin 53 b §:n 2 momentin mukaan edellisen vuoden vahvistetun vastuumäärän perusteella, esim. vuoden 2023 maksun suuruus määräytyisi vuoden 2022 vastuumäärän perusteella. Prosenttiperusteinen kerroin vuosina 2023–2025 ei muuttuisi ja olisi edelleen 0,10 prosenttia. Vuosina 2026–2032 kerroin laskisi 0,09 prosenttiin. Kerrointa alennettaisiin, koska VTT:n Ydinturvallisuustalon laboratorion toimitilakustannusten rahoittaminen päättyy vuonna 2025.

Pykälän 4 momentin mukaan käyttämättä jääneet varat olisi palautettava maksajille näiden maksamien maksujen suhteessa, kun tutkimusohjelman kuusivuotinen ohjelmakausi on päättynyt. Varat voivat jäädä käyttämättä sen vuoksi, että avustuksia ei myönnetä käytettävissä olevien varojen puitteissa, mutta myös sen vuoksi, että myönnetty avustus jätetään osittain tai kokonaan maksamatta tai avustus on jouduttu perimään takaisin. Osin vastaava säännös on nykyisin 53 e §:n 4 momentissa. Ohjelmakauden aikana käytettävissä olevia varoja olisi mahdollista kohdentaa joustavasti eri vuosille.

53 c §. Erillisvarallisuus. Pykälässä säädettäisiin nykyiseen tapaan erillisvarallisuutta kartuttavista ja sitä vähentävistä eristä. Koska tarkoituksena on 53 a §:n mukaisesti yhdistää ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmat ja niihin liittyvät avustusjärjestelmät, yhdistettäisiin nykyiset kaksi erillisvarallisuutta yhdeksi erillisvarallisuudeksi. Pykälän otsikko olisi vastaavasti yksikkömuodossa”.

Pykälän 1 momentin mukaan 53 b §:n mukaisesti kerätyt maksut muodostaisivat erillisvarallisuuden, joka olisi pidettävä erillään VYR:n muista varoista. Vastaava erillisvarallisuutta koskeva säännös on nykyisin 53 a §:n 3 momentissa ja 53 b §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erillisvarallisuutta vähentävistä eristä. Säännös olisi vastaava kuin nykyinen 53 c §:n 1 momentin säännös, mutta sanamuotoja on hieman muokattu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin erillisvarallisuutta kartuttavista eristä. Säännös olisi vastaava kuin nykyinen 53 c §:n 2 momentin säännös, mutta sanamuotoja on hieman muokattu.

53 d §. Avustusten myöntäminen. Pykälässä säädettäisiin avustusten myöntämisestä tutkimushankkeisiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja koulutukseen. Pykälän otsikko ja sisältö olisi kuitenkin tarpeen muotoilla uudestaan 53 a–53 c §:ään ehdotettujen muutosten seurauksena.

Pykälän 1 momentin mukaan VYR voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan erillisvarallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tutkimushankkeiden avustuspäätöksiin ja kuin siihen ei sisälly VYR:lle syntyneitä saatavia. Jos avustuspäätöksiin sidottuja varoja jäisi käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat olisi mahdollista käyttää avustusten myöntämiseen saman tutkimusohjelmakauden aikana. Säännös vastaisi keskeisiltä osin nykyistä 53 c §:n 3 momenttia ja 53 d §:n 1 momentin johdantokappaletta.

Pykälän 2 momentin mukaan VYR päättäisi hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:n nojalla hyväksytyn tutkimusohjelman tavoitteita.

Avustusten myöntämistä koskevassa päätöksessä tulisi olla tarvittavat lisäehdot, esim. velvollisuus julkaista tutkimus, jollei tähän ole joltain osin estettä laissa säädetyn salassapitovelvoitteen takia, sekä viranomaisen, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten oikeudesta hyödyntää tutkimuksen tuloksia ottaen huomioon EU:n valtiontukisääntely ja erityisesti T&K&I-tiedonanto. Lisäksi tutkimusorganisaatiot voivat tehdä tarvittavia tarkentavia sopimuksia ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten kanssa muun muassa liittyen tutkimushankkeiden tuloksena syntyvien immateriaalioikeuksien käyttöoikeuksiin liittyen. Käytännössä avustuspäätökset tehtäisiin kerran vuodessa ja enintään sen mukaan kuin erillisvarallisuutta on käytettävissä. Olennaista on, että tutkimusohjelmakauden aikana varmistetaan tutkimusohjelman tavoitteiden täyttyminen, mutta painopisteet voivat vuositasolla vaihdella.

Pykälän 2 momentin lopussa olisi lisäksi vastaava rajoitus kuin nykyisin on pykälän 2 momentin lopussa.

53 e §. *Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely.* Pykälässä säädettäisiin nykyiseen tapaan avustushakemuksista ja avustuspäätösten valmistelusta. Lisäksi selvennettäisiin säännösten suhdetta valtionavustuslakiin. Pykälän otsikko olisi nykyistä yleisemmässä muodossa.

Pykälän 1 momentin mukaan avustushakemus olisi toimitettava työ- ja elinkeinoministeriöön. Ministeriö valmisteli ja tekisi VYR:lle esityksen avustuksen myöntämisestä 38 b §:n 3 momentin nojalla. Ministeriön tulisi valmistella esitys ottaen erityisesti huomioon, mitä 53 a ja 53 d §:ssä säädetään. Ennen esityksen tekemistä ministeriön olisi pyydettävä siitä Säteilyturvakeskuksen lausunto. Menettely olisi vastaava kuin nykyisin pykälän 1 ja 2 momentin mukaan.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus valtionavustuslakiin. Valtionavustuslain mukaan valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Valtionavustuslakia sovelletaan valtion talousarvioon otetusta määrärahasta tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varoista myönnettävään valtionavustukseen. Jos muussa laissa on valtionavustusalaista poikkeavia säännöksiä, niitä noudatetaan valtionavustuslain sijasta.

Ydinenergialain 7 a luvussa on hyvin vähän täydentävää sääntelyä suhteessa valtionavustuslakiin. Avustusten myöntämistä koskevaa sääntelyä olisi 53 a ja 53 d §:ssä. Lisäksi ydinenergialaissa säädetään VYR:n ja työ- ja elinkeinoministeriön välisestä toimivallanjaosta. Ydinenergialain 7 a luvun mukaiseen avustukseen sovellettaisiin siten lisäksi, mitä valtionavustuslaissa säädetään mm. sen hakemisesta, myöntämisestä, käytöstä ja sen valvonnasta sekä palauttamisesta ja takaisinperinnästä.

75 §. *Muutoksenhaku.* (HUOM! ks. HE 8/2020 vp, joka valiokuntakäsittelyssä.) Pykälän 5 momenttia täydennettäisiin. VYR:n päätökseen, joka koskee 53 b §:ssä tarkoitetun maksun perimistä ydinlaitosluvan haltijalta tai jätehuoltovelvolliselta, saisi vaatia oikaisua, Lisäksi momentissa säädettäisiin edelleen valtionavustuslain soveltamisesta VYR:n 53 d §:n nojalla tekemään päätökseen.

Pykälän 7 momenttia muutettaisiin ottaen huomioon 7 ja 7 a luvun säännöksiin ehdotetut muutokset.

82 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälän 5 kohta kumottaisiin, koska VYR:n lainaustoimintaa koskevasta asetuksenantovaltuudesta säädettäisiin kokonaisuudessaan 52 a §:n 5 momentissa.

7.2 Laki Finanssivalvonnasta

Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momenttia täydennettäisiin. Finanssivalvonnan valvottavana olisi myös VYR:n sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattaminen.

7.3 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista

Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että se olisi yhteensopiva Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n 6 kohtaan ehdotetun muutoksen kanssa ja VYR olisi velvollinen suorittamaan valvontamaksun. Lain 4 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että VYR suhteelliseen valvontamaksuun sovellettaisiin samoja perusteita valtion eläkerahastoon, Keva-nimiseen eläkelaitokseen ja kirkon eläkerahaston suhteelliseen valvontamaksuun. Vastaavasti 5 §:n 1 momentin mukaan VYR:n perusmaksu olisi samansuuruinen kuin valtion eläkerahaston, Keva-nimiseen eläkelaitokseen ja kirkon eläkerahaston.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

YEA:n on tarpeen tehdä joitakin lähinnä säädösteknisiä korjauksia. YEL:iin ehdotettujen muutosten takia YEA 101 §:n 1 momentti olisi kumottava sekä 88 §:n 3 momentti, 102 §:n 1 momentti ja 104 § muutettava.

Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettuun valtioneuvoston asetukseen olisi myös tarpeen tehdä joitakin lähinnä säädösteknisiä korjauksia muuttamisesta. YEL:issa säädettäisiin esityksen mukaan tarkemmin johtokunnasta, jolloin asetuksen 3–5 ja 7 § olisi kumottava. Asetuksen 8 §:ää olisi tarpeen täydentää muun muassa toimitusjohtajan kelpoisuusvaatimuksilla. YEL:ia esitetään muutettavaksi siten, että 7 a luvun mukaiset erillisvarallisuudet yhdistettäisiin, jolloin asetuksen 1 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 10 §:n 2 momentti olisi vastaavasti muutettava. Samalla asetuksen 11 §:n 1 momenttiin voitaisiin tehdä muun lainsäädännön muuttumisen takia tarvittavat korjaukset.

Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momentti olisi kumottava, koska esityksen mukaisesti VYR ei enää myöntäisi valtiolle lainaa vaan sijoittaisi varautumisrahaston varoista vähintään 20 prosenttia valtion velkasitoumuksiin. Samasta syystä asetuksen 2 §:n 1 momentissa oleva viittaus valtioon tarpeeton. Koska lainat jätehuoltovelvollisille olisi esityksen mukaisesti jatkossa tarkoitus myöntää kolmeksi vuodeksi, tulisi tämä ottaa huomioon asetuksen 2 §:n 1 momentin korkosäännöksessä.

Valtioneuvoston asetus ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetun asetuksen 11 §:ään olisi tarpeen tehdä selventävä tekninen korjaus.

Finanssivalvonta antaisi tarvittavia tarkentavia määräyksiä VYR:n sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallinnan järjestämisestä, riskienhallinnasta ja menettelytavoista, sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta sekä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

9 Voimaantulo

Laki ydinenergiain muuttamisesta, laki Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ja laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

9.1 Laki ydinenergiain muuttamisesta

Ydinenergiain muuttamisesta annetun lain 43 §:n 2 momenttia sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022. Lain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukainen päätös liittyy YEA 88 §:n 2 momentin mukaiseen aikatauluun, ja sen vuoksi vuonna 2021 päätökset tehtäisiin vielä lain voimaantullessa voimassa olleen säännöksen mukaisesti. Koska vuonna 2020 ja 2021 vastuumäärät vahvistettaisiin asianomaiselle kalenterivuodelle, vuonna 2022 43 §:n 2 momentin 1 kohtaa sovellettaisiin siten, että vastuumäärät vahvistettaisiin ainoastaan vuodelle 2022. Vuodesta 2025 alkaen 43 §:n 2 momentin 1 kohtaa sovellettaisiin täysimääräisesti, ja tällöin päätökset tehtäisiin vastaavina vuosina, jolloin jätehuoltokaavioita täydennetään YEA 88 §:n 2 momentin nojalla. Koska lain 43 §:n 2 momentin 2 kohta vastaisi tämän lain voimaantullessa voimassa ollutta 43 §:n 2 momenttia, säännöksen soveltaminen jatkuisi, kun kyse on toiminnan alku- tai loppuvaiheessa olevasta jätehuoltovelvollisesta tai säännöksen soveltamiseen on muu perusteltu syy.

Ydinenergiain muuttamisesta annetun lain 52 a–c §:ää ja 52 d §:n 3 momenttia sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022. Jätehuoltovelvollisten takaisinlainausta koskevat päätökset vuoden 2021 osalta tehtäisiin vuoden 2021 keväällä. Siirtymäsäännöksen mukaan lainaustoimintaa koskevaa 52 a §:ää sovellettaisiin vuodesta 2022 alkaen, mutta vuonna 2022 jätehuoltovelvollisille myönnettävien lainojen laina-aika olisi kolmen vuoden sijasta yksi vuosi ja vasta vuodesta 2023 alkaen 52 a §:ää sovellettaisiin täysimääräisesti. Tällöin uuden 43 §:n 2 momentin 1 kohdan ja 52 a §:n 1 momentin mukainen päätöksenteko olisi ajallisesti sovitettu yhteen.

VYR:n varautumisrahaston varojen lainaustoimintaa koskevan 52 a §:n kanssa tulisivat samanaikaisesti voimaan vuoden 2022 alusta myös muut sijoitustoimintaa koskevat 52 b ja 52 c §:n säännökset. Varautumisrahaston varojen 52 b §:n mukainen aktiivisemman sijoitustoiminnan aloittaminen edellyttää toimenpiteitä, mm. johtokunnan päätöstä sijoitussuunnitelmasta ja uuden sijoitusneuvottelukunnan asettamista. Vasta aktiivisemman sijoitustoiminnan alkaessa on tarpeen ryhtyä soveltamaan sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista koskevaa 52 c §:ää, ja esim. 52 c §:n 1 momentin mukaista suojaosuutta vaadittaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2022. Vastaavasti Finanssivalvonnan olisi 52 d §:n 3 momentin nojalla ensimmäisen kerran annettava valvonnastaan kertomus vuoden 2022 osalta. Uuden vuoden 2022 alussa voimaantulevan 52 a §:n 5 momentissa säädetään kattavasti varautumisrahaston lainaustoimintaa koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Vastaavasti ydinenergiain 82 §:n 5 kohtaa sovellettaisiin vuoden 2021 loppuun sellaisena kuin se on ydinenergiain muuttamisesta annetun lain tullessa voimaan, ja vuoden 2022 alusta lukien lainaustoimintaa koskeva asetuksenantovaltuus olisi kokonaisuudessaan 52 a §:n 5 momenttiin.

Ydinenergiain muuttamisesta annetun lain 7 a luvun 53 a–53 e §:ää sovellettaisiin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023, ja samoin näihin liittyvää muutettua 75 §:n 5 momenttia. Lain 53 a–53 e §:ää sovellettaisiin vuonna 2021 ja 2022 sellaisina kuin ne ovat ydinenergiain muuttamisesta annetun lain tullessa voimaan. Erilliset tutkimusohjelmat ja erillisvarallisuudet yhdistettäisiin 1 päivästä tammikuuta 2023. Uusien säännösten mukainen ensimmäinen ohjelmakausi olisi vuosina 2023–2028. Vuosien 2023–2028 tutkimusohjelmaan liittyviä valmistavia toimenpiteitä olisi mahdollista aloittaa jo vuoden 2022 kesällä. Lisäksi

ydinenergialain muuttamisesta annetun lain 75 §:n 7 momentin päätöksen täytäntöönpanoa koskevaa säännöstä sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2022 ja, siltä osin kuin se koskee uutta 53 b §:ää, 1 päivästä tammikuuta 2023.

VYR:lle olisi nimitettävä uusi johtokunta viipymättä ydinenergialain muuttamisesta annetun lain tultua voimaan. Uutta johtokuntaa nimitettäessä olisi otettava huomioon johtokunnan tehtävien muuttuminen ja aktiivisen sijoitustoiminnan aloittaminen, erityisesti uusi 38 a §:n 2 momentin mukainen vaatimus siitä, että johtokunnassa on riittävä sijoitustoiminnan asiantuntemus. Nykyinen johtokunta jatkaisi, kunnes uusi johtokunta on nimitetty. Uuden johtokunnan puheenjohtajan ja muiden jäsenten tulisi tehdä sisäpiiri-ilmoitus 38 d §:n 2 momentin mukaisesti eli viimeistään kuukauden kuluessa nimitystä koskevasta päätöksestä. Siirtymäsäännöksen mukaan toimitusjohtajan tulisi tehdä sisäpiiri-ilmoitus kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

9.2 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta tulisi voimaan kesken vuotta. Sen vuoksi valvontamaksu perittäisiin voimaantulovuonna siirtymäsäännöksen mukaan siinä suhteessa kuin laki on voimaantulovuonna voimassa.

10 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys (HE xx/2020 vp), johon sisältyy ehdotus laeiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain muuttamisesta. Lakiehdotusten mukaan muutettaisiin myös Finanssivalvonnasta annetun lain xx §:ää ja Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain xx §:ää. Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

11 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

VYR on perustuslain 87 §:ssä tarkoitettu valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. VYR perustettiin 1 päivänä maaliskuuta 1988, jolloin YEL tuli voimaan. VYR:n varautumisrahaston rinnalle perustettiin 1 päivänä tammikuuta 2004 kaksi erillisvarallisuutta. Esityksen mukaan VYR:n varautumisrahaston ja erillisvarallisuuden käyttötarkoitukset pysyvät samana, eikä niihin ehdoteta perustuslain 87 §:ssä tarkoitettua muutosta. Varautumisrahaston tarkoituksena olisi edelleen varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin. Esityksen mukaan VYR:n hallintoa ja varautumisrahaston sijoitustoimintaa koskevaa YEL:n 7 luvun mukaista sääntelyä uudistettaisiin. Esityksen mukaan YEL:n 7 a luvun mukaiset erillisvarallisuudet yhdistettäisiin, mutta niiden käyttötarkoitus olisi edelleen ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvän asiantuntemuksen ja muiden valmiuksien varmistaminen. Esiitettyjä muutoksia voidaan perustuslain 87 §:n kannalta pitää lähinnä sisällöltään sanamuodon täsmennyksinä ja teknisinä korjauksina, joiden myötä VYR ei olennaisesti laajenisi (ks. PeVL 35/2017 vp). Ehdotettuja muutoksia ei voida pitää perustuslain 87 §:n kannalta ongelmallisina.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon toimielinten yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (ks. HE 1/1998 vp, s. 174/II). Myös toimielimen toimikauden mahdollisen määräaikaaisuuden on katsottu kuuluvan yleisiin perusteisiin (PeVL 12/2004 vp). Ehdotus laiksi ydinenergialain muuttamisesta täyttää tämän vaatimuksen. VYR:n johtokunnan ja toimitusjohtajan tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, kuten jätehuoltovetellösten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia päätöksiä. Esityksen mukaan nykyisin asetustasolla

olevaa VYR:n hallintoa ja organisointia koskevaa sääntelyä siirrettäisiin YEL:iin (ks. lakiehdotuksen 38 a, 38 b ja 52 §).

Esityksessä on myös muutoin otettu huomioon julkisen vallan käyttöön sekä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaisen hyvän hallinnon turvaamiseen liittyvät sääntelytarpeet. Koska VYR:n toimitusjohtaja käyttäisi päätöksiä tehdessään julkista valtaa, tämän tulisi olla virkasuhteinen (ks. lakiehdotuksen 38 b §:n 1 momentti). Nämä päätökset tehtäisiin esittelystä, mikä edistäisi asia- ja oikeuskysymysten selvittelyn riittävyttä ja päätöksen lainmukaisuuden selvittämistä (ks. lakiehdotuksen 38 b §:n 3 momentti). Perustuslain 118 §:ssä säädetään virkavastuusta.

Ydinlaitoksen haltija ja jätehuoltovelvollinen olisivat edelleen velvollisia maksamaan vuosittain maksut, joilla kerrytetään YEL:n 7 a luvun mukaista erillisvarallisuutta. Vuosien 2023–2025 maksuihin ei esitetä muutosta. Ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta kerättävien maksujen yhteismäärä alenisi vuosina 2026–2032. Lisäksi ydinlaitosten haltijoilta vuosina 2026–2032 kerättävän maksun rakennetta muutettaisiin siten, että se koostuisi perusmaksusta ja lämpötehon megawattien määrän perusteella laskettavasta osuudesta. Sääntelyä on arvioitava perustuslain 81 §:n 1 momentin kannalta. Valtion verosta säädetään sen mukaan lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee ilmetä yksiselitteisesti verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee myös olla sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrittäessä on sidottua (ks. esim. PeVL 48/2010 vp, PeVL 37/2009 vp ja PeVL 67/2002 vp). Ehdotetussa 53 b §:ssä säädettäisiin verovelvollisuuden perusteista ja piiristä sekä veron suuruuden perusteista yksiselitteisesti. Ehdotetun 38 §:n 1 momentin mukaan VYR:n tehtävänä olisi 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen periminen. Verovelvollisen oikeusturvan kannalta oikeus hakea muutosta VYR:n päätökseen on keskeinen. YEL:n 75 §:n 2 momentin mukaan sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu lakia (808/2019), ja YEL:n 75 §:n 5 momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan VYR:n 53 b §:n nojalla tekemään päätökseen olisi ensin mahdollista vaatia oikaisua. VYR:n harkintavalta olisi 53 b §:n nojalla sidottua. Ehdotetun lain voidaan katsoa täyttävän verolaille asetetut vaatimukset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ydinenergilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ydinenergilain (990/1987) 82 §:n 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 342/2008,
muutetaan 37 §:n 6 ja 7 kohta, 38 §, 42 §:n 2 momentti, 43 §:n 2 momentti, 45 §:n 1 momentin
johdantokappale ja 1 kohta, 51 §, 52 §:n otsikko ja 52 §, 53 a–53 e §:n otsikko ja 53 a–53 e §
sekä 75 §:n 5 ja 7 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat, 38 § osaksi laissa 1131/2003 ja 342/2008, 42 §:n 2 momentti ja 51
§ laissa 1078/1996, 43 §:n 2 momentti laissa 410/2012, 52 § osaksi laissa 1078/1996 ja
1077/1998, 53 a § osaksi laissa 1131/2003, 676/2015 ja 905/2017, 53 b § osaksi laissa
1131/2003 ja 676/2015, 53 c § osaksi laissa 1131/2003 ja 342/2008, 53 d § laissa 905/2017, 53
e § osaksi laissa 1131/2003 ja 342/2008, 75 §:n 5 ja 7 momentti laissa xx/2020, sekä
lisätään uusi 37 §:ään uusi 8 ja 9 kohta sekä 38 a–38 c ja 52 a–52 d § seuraavasti:

37 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

6) *kateosuudella* sitä varojen määrää, jonka valtion ydinjätehuoltorahasto kulloinkin vahvistaa rahastossa olevan erotettuna käytettäväksi jätehuoltovelvollisen valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuoltoon;

7) *rahaston voitolla tai tappiolla* sitä määrää, jolla valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä ylittää tai alittaa rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän;

8) *suojaosuudella* sitä varojen määrää, joka lisätään jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen;

9) *täydentävällä suojaosuudella* jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteen perusteella laskettavaa määrää vastaavia vakuuksia.

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hallinnoima Valtion ydinjätehuoltorahasto, jonka tehtävänä on huolehtia tämän luvun ja 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen hallinnoimisesta sekä hoitaa muut sille tässä luvussa ja 7 a luvussa säädetty tehtävät.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä, rahaston talouden hoitoa ja rahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä.

Tarkempia säännöksiä rahaston tehtävistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

38 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on johtokunta, jonka tehtävä on:

- 1) huolehtia rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;
- 2) päättää rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkityksellisistä ja laajakantoisista asioista;
- 3) johtaa ja valvoo rahaston sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset 52 §:n mukaisesti;
- 4) päättää niiden 48—50 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamisesta, joita ei ole säädetty valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi;
- 5) huolehtia rahaston kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä;
- 6) ratkaista rahaston päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine rahaston päätöksiä koskevissa valitusasioissa;
- 7) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle esitys rahaston vuotuiseksi talousarvioksi;
- 8) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;
- 9) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus sekä toimittaa se määräjassaan työ- ja elinkeinoministeriölle;
- 10) antaa vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle kertomus rahaston toiminnasta edellisenä kalenterivuonna sekä muitakin ministeriön tarvitsemia arvioita ja tietoja.

Valtioneuvosto nimittää johtokunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä. Yksi jäsenistä on määrättävä työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä. Johtokunnassa tulee olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus. Finanssivalvonnan on annettava asiantuntemuksesta lausunto työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi vapauttaa johtokunnan jäsenen tehtävästään. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot sekä vahvistaa johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on läsnä. Läsnä olevista yhden on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

Johtokunnan puheenjohtajaan ja muihin jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Johtokunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 b §

Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtaja ja muu henkilökunta

Valtion ydinjätehuoltorahaston hallintoa hoitaa osa-aikainen, virkasuhteinen toimitusjohtaja, jonka nimittää ja erottaa valtioneuvosto. Lisäksi rahastossa voi olla muuta henkilökuntaa.

Toimitusjohtaja hoitaa rahaston juoksevaa hallintoa johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä seuraa sijoitussalkun kehitystä ja ryhtyy sen osalta tarvittaessa toimiin. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että rahaston kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito

luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava johtokunnalle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen johtokunnan tehtävien hoitamiseksi.

Toimitusjohtaja ratkaisee rahastossa ratkaistavat asiat työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä, jollei päätösvalta kuulu johtokunnalle. Toimitusjohtaja saa kuitenkin ryhtyä rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkityksellisiin ja laajakantoisiin toimiin ainoastaan tilanteessa, jossa johtokunnan päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta rahaston toiminnalle olennaista haittaa. Tällöin johtokunnalle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

Rahaston hallinnon järjestämisestä ja henkilökunnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 c §

Sisäpiirirekisteri ja sisäpiiri-ilmoitus

Valtion ydinjätehuoltorahaston on pidettävä sisäpiirirekisteriä. Sisäpiirirekisteriin sovelletaan, mitä valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 4 f §:ssä säädetään sisäpiirirekisteristä.

Rahaston sisäpiiriläisten on ilmoitettava säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevia osakkeita ja sellaisia rahoitusvälineitä, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella, koskevat tiedot sisäpiirirekisteriin (*sisäpiiri-ilmoitus*). Sisäpiiri-ilmoitus on tehtävä kuukauden kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty tehtäväänsä. Muutoin sisäpiiriläisen ilmoitusvelvollisuuteen sovelletaan, mitä valtion eläkerahastosta annetun lain 4 e §:n 2–5 momentissa säädetään. Erillistä sisäpiiri-ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä siltä osin kuin ilmoitusvelvollisuuden kohteena olevat osakkeet tai rahoitusvälineet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään ja rahasto on järjestänyt menettelyn tietojen saamiseksi arvo-osuusjärjestelmästä.

Rahaston sisäpiiriläisiä ovat johtokunnan puheenjohtaja ja muut jäsenet, toimitusjohtaja, tilintarkastaja sekä sellaisen tilintarkastusyhteisön toimihenkilö, jolla on päävastuu rahaston tilintarkastuksesta.

Sisäpiirirekisteristä ja sisäpiiri-ilmoituksesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä

Jos kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuus, on tämä ylijäämä palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä siltä osin kuin se ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahastolla jätehuoltovelvolliselta olevaa saatavaa saadaan käyttää samalle jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi jätehuoltovelvolliselle annetun lainan ehtojen mukaisesti.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö:

1) vahvistaa kolmen vuoden välein asianomaisen kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraaville kolmelle vuodelle, kuluva ja kahta sitä edeltävää kalenterivuoden vastuumäärät sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kolmelle vuodelle; tai

2) voi jätehuoltovelvollisen toiminnan alku- tai loppuvaiheessa tai muusta perustellusta syystä edellä 1 kohdasta poiketen kunkin kalenterivuoden lopussa vahvistaa jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraavalle vuodelle ja kuluva kalenterivuoden vastuumäärän sekä tehdä päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle.

45 §

Vakuudet

Vakuudeksi työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä vain:

1) vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;

51 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio

Valtion ydinjätehuoltorahaston kalenterivuoden voitolla hyvitetään tai tappiolla veloitetaan kalenterivuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuuksia ja kateosuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat rahasto-osuudet ja kateosuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina. Kalenterivuoden voitolla hyvitetään kuitenkin rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahaston voi rahasto-osuuksien hyvittämisen sijasta vähentää saman jätehuoltovelvollisen 42 §:n 1 momentin mukaan maksettavaksi tulevasta ydinjätehuoltomaksusta. Suhdelukuja laskettaessa vähennetään kunkin ajanhetken rahasto-osuudesta tai kateosuudesta kyseisen jätehuoltovelvollisen rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta tuona ajanhetkenä vielä maksamatta oleva korko.

52 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen

Johtokunnan tehtävänä on hyväksyä rahaston varojen sijoittamista koskeva suunnitelma (*sijoitussuunnitelma*). Sijoitussuunnitelmassa on erityisesti otettava huomioon rahaston luonne ja sijoitustoiminnan vaatimukset sekä työ- ja elinkeinoministeriön 38 §:n 2 momentin nojalla antamat määräykset. Sijoitussuunnitelmasta on käytävä ilmi rahaston sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet, käytettävissä olevat sijoitusmuodot ja niihin liittyvät tuottotavoitteet, sijoitusten hajautussuunnitelma sekä varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavat periaatteet.

Johtokunnan tehtävänä on myös:

1) päättää lainojen myöntämisestä ja irtisanomisesta, tarvittaessa vakuuksien muuttamisesta rahaksi sekä ottaen huomioon, mitä valtioneuvoston asetuksella 52 a §:n 5 momentin nojalla säädetään, lainoja koskevista yksityiskohtaisista ehdoista;

2) päättää täydentävän suojaosuuden käyttöönotosta tarvittaessa ja siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta;

3) päättää niistä sijoitussuunnitelmassa määritellyistä yksittäisistä sijoituksista, jotka on määrätty johtokunnan tehtäväksi;

4) hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista.

Lisäksi johtokunnan tehtävänä on vahvistaa periaatteet siitä, miten rahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella (*omistajaohjauksen periaatteet*). Omistajaohjauksen periaatteissa on kuvattava yleisellä tasolla näiden kohdeyhteisöjen osalta omistajaohjauksen liittyminen sijoitusstrategiaan, menettelytavat kohdeyhteisöjen toiminnan seuraamiseksi sijoitusstrategian kannalta merkityksellisissä asioissa, menettelytavat äänioikeuden ja muiden osakkeisiin liittyvien oikeuksien käyttämiseksi kohdeyhteisöissä sekä miten rahasto käy vuoropuhelua kohdeyhteisöjen, niiden muiden osakkeenomistajien ja sidosryhmien kanssa. Rahaston on julkistettava omistajaohjauksen periaatteet tai selvitys siitä, miksi tästä julkistamisesta poiketaan osittain tai kokonaan.

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on sijoitustoiminnan tueksi sijoitusneuvottelukunta, joka valmistelee neuvoa-antavasti rahaston sijoitustoiminnan kehittämissuuntia ja toimintalinjoja sekä varainhoitopalvelujen ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen hankkimista. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi neuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen jätehuoltovelvollisia. Neuvottelukunnan jäsenillä tulee olla hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä Finanssivalvonnan on annettava lausunto asiantuntemuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot.

52 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaaminen

Sellaisella jätehuoltovelvollisella, jonka rahastotavoite on vahvistettu 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan, on oikeus saada Valtion ydinjätehuoltorahastosta turvaavia vakuuksia vastaan lainaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jätehuoltovelvollisen tulee ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä viimeistään rahaston ilmoittamana määräpäivänä. Jätehuoltovelvollisella rahastolta lainassa oleva määrä saa olla enintään 60 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen siitä rahastotavoitteesta, joka 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vahvistetussa päätöksessä on alin. Jos varoja on lainattu 48 §:n 2 momentin nojalla, vähenee jätehuoltovelvollisen lainausoikeus vastaavalla määrällä.

Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää jätehuoltovelvollisen 1 momentissa tarkoitettua oikeutta siltä määrältä kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määrittämällä tavalla.

Rahaston varoista vähintään 20 prosenttia on valtion käytettävissä ja voidaan sijoittaa Suomen valtion velkasitoumuksiin tai valtion talousarviossa siirtää rahastosta määräajaksi valtiovarastoon. Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, on talousarvioon vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 4 momentissa säädettyä korkoa määrältään vastaavan korvauksen maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettynä valtiovarastoon.

Annettaessa rahastosta 1 tai 2 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan viitekorkoon. Rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa sovellettavaan viitekorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin varojen lainaamisesta, sovellettavasta lainan viitekorosta ja siihen lisättävästä korkomarginaalista ja muista lainojen yleisistä ehdoista sekä valtiovarastoon siirrosta.

52 b §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta

Valtion ydinjätehuoltorahaston on sijoitettava vähintään 20 prosenttia varoista rahaston muutoin kuin 52 a §:n mukaisesti ja tällöin huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuudessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että rahaston maksuvalmius on rahaston toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu.

Rahaston varoja ei kuitenkaan saa sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estä rahaston varojen sijoittamista sellaisiin sijoitusrahastolain (213/2019) 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus tällaisissa yrityksissä on vähäinen.

Rahasto voi ostaa rahaston omaa sijoitustoimintaa täydentäviä varainhoitopalveluja, sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja, aputoimintoja tai näihin rinnastettavia muita palveluja rahaston ulkopuolelta, jos tämä voidaan tehdä vaarantamatta rahaston sijoitustoiminnan itsenäisyyttä.

52 c §

Suojaaminen sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä

Jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen lisätään kolmen prosenttiyksikön suojaosuus. Suojaosuus katetaan ensisijaisesti 42 §:ssä tarkoitettulla ylijäämällä ja 51 §:ssä tarkoitettulla voitolla. Lisäksi jätehuoltovelvollisen on luovutettava Valtion ydinjätehuoltorahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että maaliskuun viimeisen päivänä vakuuksien yhteismäärä vastaa suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä ja voitto eivät kata sitä. Vastaavasti ne jätehuoltovelvollisen aiemmin luovuttamat vakuudet, joita ei enää tarvita suojaosuuden kattamiseen, on palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

Rahasto-osuuden arvo saa päivän lopussa olla enintään 5 prosenttiyksikköä alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos arvon aleneminen on tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta.

Rahasto-osuuden arvo saa vuosineljänneksin lopussa olla enintään 3 prosenttiyksikköä alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos arvon aleneminen on tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella.

Jos rahasto toteaa sijoitustoimintaan liittyviä yllättäviä ja ennakoimattomia tappioriskejä, markkinahintojen vaihtelua tai volatiliiteetin lisääntymistä, rahasto voi vaatia jätehuoltovelvollisia luovuttamaan rahastolle täydentävää suojaosuutta varten vakuuksia kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Näiden vakuuksien tulee täyttää 45 §:ssä säädetyt ehdot ja niiden yhteismäärän tulee vastata kahta prosenttiyksikköä kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Rahaston on palautettava täydentävään suojaosuuteen luovutetut vakuudet jätehuoltovelvolliselle, kun rahasto arvioi, että niihin ei enää ole tarvetta.

Rahasto vahvistaa jätehuoltovelvollisella kulloinkin rahastossa olevan suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden. Joulukuun viimeisen päivän suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden laskemiseen sovelletaan, mitä 41 §:ssä säädetään rahasto-osuuden laskemisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahasto-osuuden arvon laskemisen ajankohdasta sekä suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden kattamisesta noudatettavasta menettelystä.

52 d §

Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta

Finanssivalvonta valvoo Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamista ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista. Valvonnasta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008).

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallinnan järjestämisestä, sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta sekä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

Finanssivalvonta on velvollinen antamaan vuosittain valvonnastaan kertomuksen työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valvontamaksusta säädetään Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetussa laissa (879/2008).

53 a §

Tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää ydinenergian turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittämistä sekä varmistaa, että viranomaisen, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muita valmiuksia. Lisäksi rahasto voi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten sekä mainittuja tavoitteita edistävää korkea-asteen koulutustoimintaa varten.

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa kuudeksi vuodeksi kerrallaan tutkimusohjelman, jonka tulee tehokkaasti edistää 1 momentin mukaisten tavoitteiden saavuttamista.

53 b §

Ydinlaitoksen haltijalta ja jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut

Toiminnanharjoittaja, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön tai jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen mutta ei vielä lupaa laitoksen käyttöön taikka jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka suuruus määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös taikka rakentamis- tai käyttö lupa, toiminnanharjoittaja on maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi

ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan vuoden osalta.

Edellä 1 momentin tarkoitetun maksun suuruus on:

1) 390 euroa vuosina 2023–2025 kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta;

2) 280 euroa vuosina 2026–2032 kultakin 1 kohdassa ilmoitetulta lämpötehon megawatilta ja perusosa 360 000 euroa kultakin 1 momentin mukaan maksuvelvolliselta toiminnanharjoittajalta.

Toiminnanharjoittajan, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka suuruus on 0,10 prosenttia vuosina 2023–2025 ja 0,09 prosenttia vuosina 2026–2032 asianomaista edeltävälle vuodelle kohdistetusta vastuumäärästä.

Kun 53 a §:n 2 momentin nojalla vahvistettu tutkimusohjelma on päättynyt, käyttämättä jääneet varat on palautettava maksajille näiden maksamien maksujen suhteessa.

53 c §

Erillisvarallisuus

Edellä 53 b §:n mukaisesti kerätyt maksut muodostavat erillisvarallisuuden, joka on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Erillisvarallisuutta vähentävät:

- 1) myönnetyt avustukset siltä osin kuin ne on maksettu;
- 2) maksuvelvollisille palautetut varat;
- 3) kyseisen erillisvarallisuuden tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuneet kulut;
- 4) avustuspäätösten valmistelusta sekä avustusta saaneiden hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuva kulut.

Erillisvarallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

- 1) erillisvarallisuudesta saadut satunnaiset tuotot;
- 2) myönnetyt avustukset siltä osin kuin rahasto on perinyt ne takaisin.

53 d §

Avustusten myöntäminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan erillisvarallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun avustuspäätöksiin eikä siihen sisälly rahastolle syntyneitä velvoitteita. Jos avustuspäätöksiin sidottuja varoja jää käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat voidaan käyttää avustusten myöntämiseen saman ohjelmakauden aikana.

Rahasto päättää hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla tutkimusohjelman tavoitteita. Avustusta ei kuitenkaan voida myöntää sellaisille hankkeille, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

53 e §

Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely

Avustushakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Ministeriön on ennen avustusten myöntämistä koskevan esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskuksen lausunto. Avustukseen sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Valtion ydinjätehuoltorahaston päätökseen, joka koskee 53 b §:ssä tarkoitetun maksun perimistä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhakuun valtion ydinjätehuoltorahaston 53 d §:n nojalla tekemään päätökseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain 34 ja 35 §:ssä säädetään.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 52 a §:n 1—3 momentin, 52 b ja 52 c §:n nojalla, 53 b §:n, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä, jos siinä on niin määrätty, 65 §:n nojalla annettu päätös, voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen 43 §:n 2 momenttia, 52 a–c §:ää ja 52 d §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022, 53 a–53 e §:ää ja 75 §:n 5 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2023 sekä 75 §:n 7 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2022 ja, siltä osin kuin se koskee 53 b §:ää, 1 päivästä tammikuuta 2023. Ydinenergialain 82 §:n 5 kohtaa sovelletaan sellaisena kuin se oli tämän lain voimaantullessa 31 päivään joulukuuta 2021. Vuonna 2022 vastuumäärä vahvistetaan tämän lain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vain kuluvin kalenterivuoden osalta ja jätehuoltovelvolliselle tämän lain 52 a §:n mukaisesti myönnetyn lainan laina-aika on yksi vuosi.

Valtion ydinjätehuoltorahaston nykyinen johtokunta jatkaa, kunnes uusi johtokunta on nimitetty tämän lain 38 a §:n mukaisesti.

Valtion ydinjätehuoltorahaston toimitusjohtajan tulee tehdä tämän lain 38 c §:ssä tarkoitettu sisäpiiri-ilmoitus kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

2.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1442/2016, seuraavasti:

4 §

Valvottavat

Finanssivalvonta valvoo valtion eläkerahaston ja Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista, Keva-nimisen eläkelaitoksen rahoitustoiminnan suunnittelua ja sijoitustoimintaa sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista sekä kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006), ydinenergialaissa (990/1987) ja Kevasta annetussa laissa (66/2016) ja kirkkolaissa (1054/1993).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Finanssivalvonnan maksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 302/2019 sekä 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti laissa 1076/2017, seuraavasti:

1 §

Maksuvelvollinen

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvottava, 5 momentissa tarkoitettu ulkomaisen valvottavan sivuliike, 6 momentissa tarkoitettu rahasto ja eläkelaitos sekä 5 §:n 36 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan yritys, joka tarjoaa palveluja sivuliikettä perustamatta;

4 §

Suhteellinen valvontamaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Maksuperuste	Maksun määrä prosentteina maksuperusteesta
------------------	--------------	--

luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettu talletuspankki	taseen loppusumma	0,0027
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu luottoyhteisö	taseen loppusumma	0,0027
maksulaitoslaissa tarkoitettu muu maksulaitos kuin sähkörahayhteisö	liikevaihto	0,24
maksulaitoslaissa tarkoitettu sähkörahayhteisö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vahinkovakuutusyhtiö	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu henkivakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettu työeläkevakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettu vakuutusyhdistys	taseen loppusumma x 4	0,0027
eläkesäätiölaissa tarkoitettu eläkesäätiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu eläkekassa	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu sairauskassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu muu vakuutuskassa kuin eläkekassa tai sairauskassa	taseen loppusumma	0,0027
maatalousyrittäjän eläkelaiissa (1280/2006) tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos	taseen loppusumma	0,0027
merimieseläkelaiissa (1290/2006) tarkoitettu Merimieseläkekassa	taseen loppusumma x 0,4	0,0027
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettu työttömyysvakuutusrahasto sekä Koulutusrahasto	taseen loppusumma	0,0027
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitettu työttömyyskassojen tukikassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006) tarkoitettu valtion eläkerahasto, ydinenergialaissa (990/1987)	taseen loppusumma x 0,4	0,0027

tarkoitettu Valtion ydinjätehuoltorahasto, Kevasta annetussa laissa (66/2016) tarkoitettu Keva-niminen eläkelaitos ja kirkkolaissa (1054/1993) tarkoitettu kirkon eläkerahasto		
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0009
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0014
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0018
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	kolmannen maan luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0027
muun kuin sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	liikevaihto	0,10
sellaisen sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	taseen loppusumma	0,0009
sijoitusrahastolaissa tarkoitettu rahastoyhtiö rahastoyhtiön	Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu rahastoyhtiölle, joka tarjoaa omaisuudenhoitoa tai sijoitusneuvontaa omaisuudenhoidon ja sijoitusneuvonnan	liikevaihto	0,32
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitetun toimiluvan saanut vaihtoehtorahastojen hoitaja	vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, joka tarjoaa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 3 luvun 2 §:n 2	liikevaihto	0,32

momentissa tarkoitettua palvelua tai 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua liitännäispalvelua näiden palvelutoimintojen		
yhteisö, joka Suomessa toimiluvan nojalla sekä hallinnoi sijoitusrahastoa että hoitaa vaihtoehtorahastoa	Suomessa hallinnoitujen sijoitusrahastojen ja hoidettujen vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettu pörssi	liikevaihto	1,24 ja vähintään 50 000 euroa
sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu muu sijoituspalveluyritys kuin mainitun lain 6 luvun 1 §:n 3–6 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,32
sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n 3–5 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,10
työttömyyskassalaissa tarkoitettu työttömyyskassa	jäsenmaksutulo	0,63
ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,14
kolmannen maan sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,32
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka ei hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ulkomainen ETA-rahastoyhtiö, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, jonka hoitama vaihtoehtorahasto on sijoittautunut ETA-valtioon tai kolmanteen maahan	vaihtoehtorahastojen hoitajan ulkomailla hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0010
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka ei hoida Suomessa vaihtoehtorahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ETA-vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa	0,0017

joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	
kolmanteen maahan sijoittautuneen vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike	liikevaihto	0,32
kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliike	vakuutusmaksutulo	0,029

5 §

Suhteellista valvontamaksua maksavan perusmaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Perusmaksu euroina
liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitettu liikepankki, säästöpankkilaissa (1502/2001) tarkoitettu säästöpankkiosakeyhtiö sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (423/2013) tarkoitettu osuuspankkiosakeyhtiö	6 420
muu luottolaitos	2 140
lisämaksu luottolaitokselle, jonka palkkiotuottojen määrä on suurempi kuin rahoituskate	9 630
maksulaitos	2 140
vakuutusyhtiö	6 420
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyyhtiö	2 140
vakuutusyhdistys	1 070
eläkesäätiö ja eläkekassa	1 284
muu vakuutuskassa kuin eläkekassa	856
työttömyyskassa	6 420
Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa, työttömyysvakuutusrahasto ja Koulutusrahasto	6 420
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassojen tukikassa	1 284
valtion eläkerahasto, Valtion ydinjätehuoltorahasto, Keva-niminen eläkelaitos ja kirkon eläkerahasto	16 050
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	2 140
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	4 301
rahastoyhtiö	4 280

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Valtion ydinjätehuoltorahaston valvontamaksu peritään vuonna 2021 siinä suhteessa kuin laki on vuonna 2021 voimassa.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

1.

Laki

ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ydinenergiain (990/1987) 82 §:n 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 342/2008,
muutetaan 37 §:n 6 ja 7 kohta, 38 §, 42 §:n 2 momentti, 43 §:n 2 momentti, 45 §:n 1 momentin
johdantokappale ja 1 kohta, 51 §, 52 §:n otsikko ja 52 §, 53 a–53 e §:n otsikko ja 53 a–53 e §
sekä 75 §:n 5 ja 7 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat, 38 § osaksi laissa 1131/2003 ja 342/2008, 42 §:n 2 momentti ja 51
§ laissa 1078/1996, 43 §:n 2 momentti laissa 410/2012, 52 § osaksi laissa 1078/1996 ja
1077/1998, 53 a § osaksi laissa 1131/2003, 676/2015 ja 905/2017, 53 b § osaksi laissa
1131/2003 ja 676/2015, 53 c § osaksi laissa 1131/2003 ja 342/2008, 53 d § laissa 905/2017, 53
e § osaksi laissa 1131/2003 ja 342/2008, 75 §:n 5 ja 7 momentti laissa xx/2020 sekä
lisätään 37 §:ään uusi 8 ja 9 kohta sekä uusi 38 a–38 c ja 52 a–52 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

37 §

37 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

Tässä luvussa tarkoitetaan:

6) kateosuudella sitä varojen määrää, jonka valtion ydinjätehuoltorahasto kulloinkin vahvistaa rahastossa olevan erotettuna käytettäväksi jätehuoltovelvollisen valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuoltoon; *sekä*

7) rahaston voitolla tai tappiolla sitä määrää, jolla valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä ylittää tai alittaa rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän

6) kateosuudella sitä varojen määrää, jonka valtion ydinjätehuoltorahasto kulloinkin vahvistaa rahastossa olevan erotettuna käytettäväksi jätehuoltovelvollisen valtiolle luovutettavaksi määrättyjen ydinjätteiden ydinjätehuoltoon;

7) rahaston voitolla tai tappiolla sitä määrää, jolla valtion ydinjätehuoltorahaston korkotulojen ja valtiovarastossa olleista varoista saatujen korvausten yhteenlaskettu määrä ylittää tai alittaa rahaston hallinnosta ja pääoman hoidosta aiheutuneiden kulujen ja luottotappioiden yhteenlasketun määrän;

8) suojaosuudella sitä varojen määrää, joka lisätään jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen;

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella kauppa- ja teollisuusministeriön alainen ja sen hoidossa oleva valtion ydinjätehuoltorahasto.

Edellä 1 momentissa säädettyjen tehtävien lisäksi Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on huolehtia 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen jakamisesta.

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9) täydentävällä suojaosuudella jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteen perusteella laskettavaa määrää vastaavia vakuuksia.

38 §

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hallinnoima Valtion ydinjätehuoltorahasto, jonka tehtävänä on huolehtia tämän luvun ja 7 a luvun mukaisesti määräytyvien maksujen perimisestä ja näin kerättyjen varojen hallinnoimisesta sekä hoitaa muut sille tässä luvussa ja 7 a luvussa säädettyt tehtävät.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus antaa rahaston hallinnon järjestämistä, rahaston talouden hoitoa ja rahaston varojen sijoittamista koskevia yleisiä määräyksiä.

Tarkempia säännöksiä rahaston tehtävistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

38 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on johtokunta, jonka tehtävä on:

1) huolehtia rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;

2) päättää rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkityksellisistä ja laajakantoisista asioista;

3) johtaa ja valvoo rahaston sijoitustoimintaa sekä tehdä siihen liittyvät päätökset 52 §:n mukaisesti;

4) päättää niiden 48—50 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamisesta, joita ei ole säädetty valtioneuvoston tai työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi;

5) huolehtia rahaston kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä;

6) ratkaista rahaston päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine rahaston päätöksiä koskevissa valitusasioissa;

7) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle esitys rahaston vuotuisesti talousarvioksi;

8) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;

9) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus sekä toimittaa se määräajassa työ- ja elinkeinoministeriölle;

10) antaa vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle kertomus rahaston toiminnasta edellisenä kalenterivuonna sekä muitakin ministeriön tarvitsemia arvioita ja tietoja.

Valtioneuvosto nimittää johtokunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtajan lisäksi varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä. Yksi jäsentä on määrättävä työ- ja elinkeinoministeriön ja yksi valtiovarainministeriön ehdottamista henkilöistä. Johtokunnassa tulee olla riittävä sijoitustoiminnan ja riskienhallinnan asiantuntemus. Finanssivalvonnan on annettava asiantuntemuksesta lausunto työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi vapauttaa johtokunnan jäsenen tehtävästään. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot sekä vahvistaa johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun neljä jäsentä on läsnä. Läsnä olevista yhden on oltava puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

Johtokunnan puheenjohtajaan ja muihin jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Johtokunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 b §

*Valtion ydinjätehuoltorahaston
toimitusjohtaja ja muu henkilökunta*

Valtion ydinjätehuoltorahaston hallintoa hoitaa osa-aikainen, virkasuhteinen toimitusjohtaja, jonka nimittää ja erottaa valtioneuvosto. Lisäksi rahastossa voi olla muuta henkilökuntaa.

Toimitusjohtaja hoitaa rahaston juoksevaa hallintoa johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä seuraa sijoitussalkun kehitystä ja ryhtyy sen osalta tarvittaessa toimiin. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että rahaston kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava johtokunnalle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen johtokunnan tehtävien hoitamiseksi.

Toimitusjohtaja ratkaisee rahastossa ratkaistavat asiat työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä, jollei päätösvalta kuulu johtokunnalle. Toimitusjohtaja saa kuitenkin ryhtyä rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkityksellisiin ja laajakantoisiin toimiin ainoastaan tilanteessa, jossa johtokunnan päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta rahaston toiminnalle olennaista haittaa. Tällöin johtokunnalle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

Rahaston hallinnon järjestämisestä ja henkilökunnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

38 c §

Sisäpiirirekisteri ja sisäpiiri-ilmoitus

Valtion ydinjätehuoltorahaston on pidettävä sisäpiirirekisteriä. Sisäpiirirekisteriin sovelletaan, mitä valtion

eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 4 f §:ssä säädetään sisäpiirirekisteristä.

Rahaston sisäpiiriläisten on ilmoitettava säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa olevia osakkeita ja sellaisia rahoitusvälineitä, joiden arvo määräytyy kyseisten osakkeiden perusteella, koskevat tiedot sisäpiirirekisteriin (sisäpiiri-ilmoitus). Sisäpiiri-ilmoitus on tehtävä kuukauden kuluessa siitä, kun sisäpiiriläinen on nimitetty tehtävänsä. Muutoin sisäpiiriläisen ilmoitusvelvollisuuteen sovelletaan, mitä valtion eläkerahastosta annetun lain 4 e §:n 2–5 momentissa säädetään. Erillistä sisäpiiri-ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä siltä osin kuin ilmoitusvelvollisuuden kohteena olevat osakkeet tai rahoitusvälineet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään ja rahasto on järjestänyt menettelyn tietojen saamiseksi arvo-osuusjärjestelmästä.

Rahaston sisäpiiriläisiä ovat johtokunnan puheenjohtaja ja muut jäsenet, toimitusjohtaja, tilintarkastaja sekä sellaisen tilintarkastusyhteisön toimihenkilö, jolla on päävastuu rahaston tilintarkastuksesta.

Sisäpiirirekisteristä ja sisäpiiri-ilmoituksesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

42 §

Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä

Jos kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuus, on tämä ylijäämä palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä. Rahastolla jätehuoltovelvolliselta olevaa saatavaa saadaan käyttää samalle jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi jätehuoltovelvolliselle annetun lainan ehtojen mukaisesti.

42 §

Ydinjätehuoltomaksut ja ylijäämä

Jos kalenterivuoden rahastotavoite on pienempi kuin edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuus, on tämä ylijäämä palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä siltä osin kuin se ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahastolla jätehuoltovelvolliselta olevaa saatavaa saadaan käyttää samalle jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän kuittaamiseen maksetuksi jätehuoltovelvolliselle annetun lainan ehtojen mukaisesti.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle. Samalla ministeriö vahvistaa rahastotavoitteen seuraavalle vuodelle. Ministeriö voi poiketa edellä tarkoitetusta aikataulusta, jos siihen on perusteltu syy.

43 §

Vastuumäärän ja rahastotavoitteen vahvistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö:
 1) vahvistaa kolmen vuoden välein asianomaisen kalenterivuoden lopussa kunkin jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraaville kolmelle vuodelle, kuluva ja kahta sitä edeltävän kalenterivuoden vastuumäärät sekä tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kolmelle vuodelle; tai
 2) voi jätehuoltovelvollisen toiminnan alkutai loppuvaiheessa tai muusta perustellusta syystä edellä 1 kohdasta poiketen vahvistaa kunkin kalenterivuoden lopussa jätehuoltovelvollisen rahastotavoitteen seuraavalle vuodelle ja kuluva kalenterivuoden vastuumäärän sekä tehdä päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville kahdelle vuodelle.

45 §

Vakuudet

Vakuudeksi kauppa- ja teollisuusministeriö voi hyväksyä vain:

1) vakuutusyhtiölain (1062/79) 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;

45 §

Vakuudet

Vakuudeksi työ- ja elinkeinoministeriö voi hyväksyä vain:

1) vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 §:ssä tarkoitetun vakuutusyhtiön antaman luottovakuutuksen;

51 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio

Valtion ydinjätehuoltorahaston kalenterivuoden voitolla hyvitetään tai tappiolla veloitetaan kalenterivuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuuksia ja kateosuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat

51 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston voitto ja tappio

Valtion ydinjätehuoltorahaston kalenterivuoden voitolla hyvitetään tai tappiolla veloitetaan kalenterivuoden joulukuun viimeisen päivän rahasto-osuuksia ja kateosuuksia siinä suhteessa kuin vastaavat

rahasto-osuudet ja kateosuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina. Suhdelukuja laskettaessa vähennetään kunkin ajanhetken rahasto-osuudesta tai kateosuudesta kyseisen jätehuoltovelvollisen rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta tuona ajanhetkenä vielä maksamatta oleva korko.

rahasto-osuudet ja kateosuudet ovat kalenterivuoden aikana olleet rahaston varoina. *Kalenterivuoden voitolla hyvitetään kuitenkin rahasto-osuuksia vain siltä osin kuin voitto ylittää suojaosuuteen tarvittavan määrän. Rahaston voi rahasto-osuuksien hyvittämisen sijasta vähentää saman jätehuoltovelvollisen 42 §:n 1 momentin mukaan maksettavaksi tulevasta ydinjätehuoltomaksusta.* Suhdelukuja laskettaessa vähennetään kunkin ajanhetken rahasto-osuudesta tai kateosuudesta kyseisen jätehuoltovelvollisen rahastolta saamista lainoista edellisiltä vuosilta kertynyt mutta tuona ajanhetkenä vielä maksamatta oleva korko.

52 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varat

Kullakin jätehuoltovelvollisella on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määräajaksi valtion ydinjätehuoltorahastosta. Jätehuoltovelvollisella rahastolta lainassa oleva määrä ei kuitenkaan saa ylittää 75 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta. Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää jätehuoltovelvollisen edellä tarkoitettua oikeutta siltä määrältä kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määräämällä tavalla.

Se määrä rahaston varoista, jota ei ole lainattu 1 momentin tai 48 §:n 2 momentin nojalla, on valtion käytettävissä ja voidaan valtion talousarviossa siirtää rahastosta määräajaksi valtiovarastoon. Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, on talousarvioon vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 4 momentissa säädettyä korkoa määrältään vastaavan korvauksen

52 §

Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminnan johtaminen

Johtokunnan tehtävänä on hyväksyä rahaston varojen sijoittamista koskeva suunnitelma (sijoitussuunnitelma). Sijoitussuunnitelmassa on erityisesti otettava huomioon rahaston luonne ja sijoitustoiminnan vaatimukset sekä työ- ja elinkeinoministeriön 38 §:n 2 momentin nojalla antamat määräykset. Sijoitussuunnitelmasta on käytävä ilmi rahaston sijoitustoiminnassa ja sijoitusten riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet, sijoitusten hajautussuunnitelma sekä varainhoitopalveluja ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja valittaessa noudatettavat periaatteet.

Johtokunnan tehtävänä on myös:

1) päättää lainojen myöntämisestä ja irtisanomisesta, tarvittaessa vakuuksien muuttamisesta rahaksi sekä ottaen huomioon, mitä valtioneuvoston asetuksella 52 a §:n 5 momentin nojalla säädetään, lainoja koskevista yksityiskohtaisista ehdoista;

2) päättää täydentävän suojaosuuden käyttöönnotosta tarvittaessa ja siihen luovutettujen vakuuksien palauttamisesta;

maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettynä valtiovarastoon.

Valtiolla on oikeus määrääjäksi lainata se määrä rahaston varoista, jota ei ole lainattu 1 momentin tai 48 §:n 2 momentin nojalla tai jota ei ole siirretty valtiovarastoon 2 momentin nojalla. Valtion on lyhennettävä lainaansa pyyntöä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä aina, kun rahasto sitä pyytää vahvistetun ylijäämän palauttamiseksi jätehuoltovelvolliselle.

Annettaessa rahastosta 1 tai 3 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon. Valtioneuvoston päätöksellä säädetään erikseen, mihin markkinakorkoon lainat sidotaan. Valtioneuvosto voi rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa päättää, että sovellettavaan markkinakorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

Jos rahaston varoja jää käyttämättä tavalla, josta 1–3 momentissa säädetään, on rahaston sijoitettava siten käyttämättä jääneet varat turvaavia vakuuksia vastaan muulla parhaan mahdollisen tuoton antavalla tavalla.

Jätehuoltovelvolliselle annettavien lainojen yleisistä ehdoista päättää asianomaisen ministeriön esityksestä valtioneuvosto. Samat ehdot koskevat soveltuvin osin myös 3 momentin nojalla annettuja lainoja.

3) päättää niistä sijoitussuunnitelmassa määritellyistä yksittäisistä sijoituksista, jotka on määrätty johtokunnan tehtäväksi;

4) hyväksyä kirjalliset toimintaperiaatteet eturistiriitojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä noudatettavista menettelytavoista.

Lisäksi johtokunnan tehtävänä on vahvistaa periaatteet siitä, miten rahaston omistuksista muissa yhteisöissä johtuvia oikeuksia käytetään sellaisten kohdeyhteisöjen osalta, joiden osakkeet ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueella (omistajaohjauksen periaatteet). Omistajaohjauksen periaatteissa on kuvattava yleisellä tasolla näiden kohdeyhteisöjen osalta omistajaohjauksen liittyminen sijoitusstrategiaan, menettelytavat kohdeyhteisöjen toiminnan seuraamiseksi sijoitusstrategian kannalta merkityksellisissä asioissa, menettelytavat äänioikeuden ja muiden osakkeisiin liittyvien oikeuksien käyttämiseksi kohdeyhteisöissä sekä miten rahasto käy vuoropuhelua kohdeyhteisöjen, niiden muiden osakkeenomistajien ja sidosryhmien kanssa. Rahaston on julkistettava omistajaohjauksen periaatteet tai selvitys siitä, miksi tästä julkistamisesta poiketaan osittain tai kokonaan.

Valtion ydinjätehuoltorahastossa on sijoitustoiminnan tueksi sijoitusneuvottelukunta, joka valmistelee neuvoa-antavasti rahaston sijoitustoiminnan kehittämissuuntia ja toimintalinjoja sekä varainhoitopalvelujen ja sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen hankkimista. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi neuvottelukuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja enintään kuusi muuta jäsentä, joista yhden tulee edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ja yhden valtiovarainministeriötä sekä enintään kolmen jätehuoltovelvollisia. Neuvottelukunnan jäsenillä tulee olla hyvä sijoitustoiminnan tai riskienhallinnan asiantuntemus. Työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä Finanssivalvonnan on annettava lausunto asiantuntemuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö määrää jäsenten palkkiot.

52 a §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen
lainaaminen

Sellaisella jätehuoltovelvollisella, Sellaisella jätehuoltovelvollisella, jonka rahastotavoite on vahvistettu 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan, on oikeus saada Valtion ydinjätehuoltorahastosta turvaavia vakuuksia vastaan lainaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jätehuoltovelvollisen tulee ilmoittaa lainausoikeuden käyttämisestä viimeistään rahaston ilmoittamana määräpäivänä. Jätehuoltovelvollisella rahastolta lainassa oleva määrä saa olla enintään 60 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen siitä rahastotavoitteesta, joka 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vahvistetussa päätöksessä on alin. Jos varoja on lainattu 48 §:n 2 momentin nojalla, vähenee jätehuoltovelvollisen lainausoikeus vastaavalla määrällä.

Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää jätehuoltovelvollisen 1 momentissa tarkoitettua oikeutta siltä määrältä kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Rahastosta osakkeenomistajille kulloinkin lainattavissa oleva määrä on lainattava niille osakkeenomistajille, jotka sitä vaativat, tarpeen vaatiessa näiden osakeomistuksien suhteessa rahaston tarkemmin määräämällä tavalla.

Rahaston varoista vähintään 20 prosenttia on valtion käytettävissä ja voidaan sijoittaa Suomen valtion velkasitoumuksiin tai valtion talousarviossa siirtää rahastosta määräajaksi valtiovarastoon. Jos varoja on siirretty valtiovarastoon, on talousarvioon vuosittain otettava määräraha rahastolle sinä vuonna takaisin siirrettävien varojen palauttamiseen ja 4 momentissa säädettyä korkoa määrältään vastaavan korvauksen maksamiseen rahastolle siltä ajalta, jona rahaston varoja on ollut siirrettynä valtiovarastoon.

Annettaessa rahastosta 1 tai 2 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan

viitekorkoon. Rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa sovellettavaan viitekorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin varojen lainaamisesta, sovellettavasta lainan viitekorosta ja siihen lisättävästä korkomarginaalista ja muista lainojen yleisistä ehdoista sekä valtiovarastoon siirrosta.

52 b §

Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen muu sijoitustoiminta

Valtion ydinjätehuoltorahaston on sijoitettava vähintään 20 prosenttia varoista rahaston muutoin kuin 52 a §:n mukaisesti ja tällöin huolehdittava sijoitusten turvaavuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta hajauttamisesta. Sijoitusten turvaavuudessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että rahaston maksuvalmius on rahaston toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu.

Rahaston varoja ei kuitenkaan saa sijoittaa sellaisten yritysten joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin, osuuksiin, velkasitoumuksiin tai vastaaviin, joiden toimialaan kuuluu ydinenergian käyttöä. Tämä ei estä rahaston varojen sijoittamista sellaisiin sijoitusrahastolain (213/2019) 13 luvussa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin tai vastaaviin yhteissijoittamisen välineisiin, joissa sijoitusten osuus tällaisissa yrityksissä on vähäinen.

Rahasto voi ostaa rahaston omaa sijoitustoimintaa täydentäviä varainhoitopalveluja, sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja, aputoimintoja tai näihin rinnastettavia muita palveluja rahaston ulkopuolelta, jos tämä voidaan tehdä vaarantamatta rahaston sijoitustoiminnan itsenäisyyttä.

52 c §

Suojaaminen sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä

Jätehuoltovelvollisen kalenterivuoden rahastotavoitteeseen lisätään kolmen prosenttiyksikön suojaosuus. Suojaosuus katetaan ensisijaisesti 42 §:ssä tarkoitetulla ylijäämällä ja 51 §:ssä tarkoitetulla voitolla. Lisäksi jätehuoltovelvollisen on luovutettava Valtion ydinjätehuoltorahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että maaliskuun viimeisen päivänä vakuuksien yhteismäärä vastaa suojaosuutta siltä osin kuin siirretty ylijäämä ja voitto eivät kata sitä. Vastaavasti ne jätehuoltovelvollisen aiemmin luovuttamat vakuudet, joita ei enää tarvita suojaosuuden kattamiseen, on palautettava jätehuoltovelvolliselle viimeistään saman kalenterivuoden huhtikuun ensimmäisenä arkipäivänä.

Rahasto-osuuden arvo saa päivän lopussa olla enintään 5 prosenttiyksikköä alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos arvon aleneminen on tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta.

Rahasto-osuuden arvo saa vuosineljänneksen lopussa olla enintään 3 prosenttiyksikköä alempi kuin kalenterivuoden rahastotavoite. Jos arvon aleneminen on tätä suurempi, jätehuoltovelvollisen on kuukauden kuluessa luovutettava rahastolle 45 §:ssä säädetyt ehdot täyttäviä vakuuksia siten, että näiden vakuuksien yhteismäärä sekä suojaosuuden kattamiseksi luovutetut vakuudet ja siihen siirretty ylijäämä ja voitto yhdessä rahasto-osuuden jäljellä olevan arvon kanssa vastaavat kalenterivuoden rahastotavoitetta korotettuna suojaosuudella.

Jos rahasto toteaa sijoitustoimintaan liittyviä yllättäviä ja ennakoimattomia

tappioriskejä, markkinahintojen vaihteluja tai volatiliteetin lisääntymistä, rahasto voi vaatia jätehuoltovelvollisia luovuttamaan rahastolle täydentävää suojaosuutta varten vakuuksia kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Näiden vakuuksien tulee täyttää 45 §:ssä säädetyt ehdot ja niiden yhteismäärän tulee vastata kahta prosenttiyksikköä kalenterivuoden rahastotavoitteesta. Rahaston on palautettava täydentävään suojaosuuteen luovutetut vakuudet jätehuoltovelvolliselle, kun rahasto arvioi, että niihin ei enää ole tarvetta.

Rahasto vahvistaa jätehuoltovelvollisella kulloinkin rahastossa olevan suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden. Joulukuun viimeisen päivän suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden laskemiseen sovelletaan, mitä 41 §:ssä säädetään rahasto-osuuden laskemisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahasto-osuuden arvon laskemisen ajankohdasta sekä suojaosuuden ja täydentävän suojaosuuden kattamisesta noudatettavasta menettelystä.

52 d §

Sijoitustoimintaan liittyvä valvonta

Finanssivalvonta valvoo Valtion ydinjätehuoltorahaston varojen lainaamista ja muuta sijoitustoimintaa, sijoitustoimintaan liittyviltä riskeiltä suojaamista sekä sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta koskevien säännösten noudattamista. Valvonnasta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008).

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitustoiminnan ja sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallinnan järjestämisestä, sisäpiiri-ilmoituksen sisällöstä ja tekotavasta sekä sisäpiirirekisterin sisällöstä ja tietojen merkintätavasta.

Finanssivalvonta on velvollinen antamaan vuosittain valvonnastaan kertomuksen työ- ja elinkeinoministeriölle.

Valvontamaksusta säädetään
 Finanssivalvonnan valvontamaksusta
 annetussa laissa (879/2008).

53 a §

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

**Tutkimus- ja
 tutkimusinfrastruktuurihankkeiden
 rahoittaminen**

Sen, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jos ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta ilmenee uusia seikkoja, joita ei ole ollut mahdollista ottaa ennalta huomioon, viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita käyttäen voidaan tarvittaessa viivytyksettä selvittää tällaisten seikkojen merkitystä. Sama velvollisuus on myös sillä, jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen mutta jolla ei vielä ole lupaa laitoksen käyttöön, sekä sillä, jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuoltorahastoon vuosittain maksu, joka on 570 euroa vuosina 2016–2020 ja 390 euroa vuosina 2021–2025 kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan edellä säädetty euromäärä säätää pienemmäksi.)

Edellä 2 momentin mukaisesti kerätyt maksut on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi myöntää avustusta sellaista tutkimustoimintaa varten, jonka tavoitteena on edistää ydinenergian turvallista käyttöä ja ydinjätehuollon ratkaisujen kehittämistä sekä varmistaa, että viranomaisten, ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muista valmiuksia. Lisäksi rahasto voi myöntää avustusta tällaista tutkimustoimintaa edistävää tutkimusinfrastruktuuria varten sekä mainittuja tavoitteita edistävää korkea-asteen koulutustoimintaa varten.

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa kuudeksi vuodeksi kerrallaan tutkimusohjelman, jonka tulee tehokkaasti edistää 1 momentin mukaisten tavoitteiden saavuttamista.

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös taikka rakentamis- tai käyttö lupa, toiminnanharjoittaja on maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan vuoden osalta.

*53 b §**Jätehuoltovelvolliselta kerättävä maksu*

Edellä 5 §:ssä säädetyn yleisen periaatteen toteuttamiseksi sen, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin ja täydennyskoulutustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arviointiin.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuoltorahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 0,13 prosenttia vuosina 2016–2020 ja 0,10 prosenttia vuosina 2021–2025 edellä 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä.

Edellä 2 momentin mukaisesti kerätyt maksut on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

*53 b §****Ydinlaitoksen haltijalta ja
jätehuoltovelvolliselta kerättävät maksut***

Toiminnanharjoittaja, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön tai jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen mutta ei vielä lupaa laitoksen käyttöön taikka jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka suuruus määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös taikka rakentamis- tai käyttö lupa, toiminnanharjoittaja on maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on voimassa vielä seuraavan vuoden osalta.

Edellä 1 momentin tarkoitetun maksun suuruus on:

1) 390 euroa vuosina 2023–2025 kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä

ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta;

2) 280 euroa vuosina 2026–2032 kultakin 1 kohdassa tarkoitettulta lämpötehon megawatilta ja perusosa 360 000 euroa kultakin 1 momentin mukaan maksuvelvolliselta toiminnanharjoittajalta.

Toiminnanharjoittajan, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on velvollinen suorittamaan Valtion ydinjätehuoltorahastolle 53 a §:ssä tarkoitettun toiminnan rahoittamiseksi vuosittain maksun, jonka suuruus on 0,10 prosenttia vuosina 2023–2025 ja 0,09 prosenttia vuosina 2026–2032 asianomaista edeltävälle vuodelle kohdistetusta vastuumäärästä.

Kun 53 a §:n 2 momentin nojalla vahvistettu tutkimusohjelma on päättynyt, käyttämättä jääneet varat on palautettava maksajille näiden maksamien maksujen suhteessa.

53 c §

53 c §

Erillisvarallisuudet

Erillisvarallisuus

Edellä 53 a ja 53 b §:n mukaisesti muodostunutta kahta erillisvarallisuutta vähentävät:

1) ne varat, joiden jakamisesta kyseisestä erillisvarallisuudesta on tehty päätös ja jotka on maksettu;

2) maksuvelvollisille 53 e §:n 4 momentin mukaisesti palautetut varat;

3) kyseisen erillisvarallisuuden tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut; sekä

4) tutkimushankkeiden rahoittamispäätösten valmistelusta sekä hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut.

Edellä 53 b §:n mukaisesti kerätyt maksut muodostavat erillisvarallisuuden, joka on pidettävä erillään Valtion ydinjätehuoltorahaston muista varoista.

Erillisvarallisuutta vähentävät:

1) myönnettyt avustukset siltä osin kuin ne on maksettu;

2) maksuvelvollisille palautetut varat;

3) kyseisen erillisvarallisuuden tallettamisesta, hoitamisesta ja hallinnoinnista aiheutuneet kulut;

4) avustuspäätösten valmistelusta sekä avustusta saaneiden hankkeiden ohjauksesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut.

Erillisvarallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

Edellä 53 a ja 53 b §:n mukaisesti muodostunutta kahta erillisvarallisuutta kartuttavat maksujen lisäksi:

1) kyseisen erillisvarallisuuden satunnaiset tuotot; sekä

2) ne tutkimushankkeiden rahoittamiseen jaetut varat, jotka rahasto on päättänyt periä takaisin.

Tutkimustoiminnan rahoittamiseen jaettavissa on kumpikin erillisvarallisuus, siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 d §:n 1 momentin tarkoittamin tutkimushankkeiden rahoittamispäätöksiin ja kuin siihen ei sisälly rahastolle syntyneitä saatavia. Jos rahoittamispäätöksiin sidottuja varoja jää käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat voidaan käyttää tutkimustoiminnan rahoittamiseen seuraavana vuonna.

53 d §

Tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri- ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tässä pykälässä tarkoitettuja hankkeita siten, että:

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla mainitun pykälän 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla mainitun pykälän 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa.

Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden tulee edistää 53 a §:n 1 momentin ja 53 b §:n 1

1) erillisvarallisuudesta saadut satunnaiset tuotot;

2) myönnetyt avustukset siltä osin kuin rahasto on perinyt ne takaisin.

53 d §

Avustusten myöntäminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto voi kunakin vuonna myöntää avustuksia enintään käytettävissä olevan erillisvarallisuuden mukaan siltä osin kuin sitä ei ole sidottu 53 a §:n 1 momentissa tarkoitettuihin avustuspäätöksiin eikä siihen sisälly rahastolle syntyneitä velvoitteita. Jos avustuspäätöksiin sidottuja varoja jää käyttämättä hankkeiden kustannusten muuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, kyseiset varat voidaan käyttää avustusten myöntämiseen saman ohjelmakauden aikana.

Rahasto päättää hakemusten perusteella avustusten myöntämisestä siten, että avustettavat hankkeet ovat korkeatasoisia ja edistävät kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisella tavalla tutkimusohjelman tavoitteita. Avustusta ei kuitenkaan voida myöntää sellaisille hankkeille, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

momentin mukaisen tutkimustoiminnan valmiuksia. Täydennyskoulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

53 e §

Tutkimusrahoituksen hakeminen, myöntäminen ja takaisinperintä

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee rahastolle esityksen edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen varojen jakamisesta hankkeiden rahoittamiseen. Ministeriön on ennen esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskuksen lausunto.

Tutkimusrahoitusta myönnetään hakemuksesta. Hakemus osoitetaan kauppa- ja teollisuusministeriölle. Tutkimusrahoituksen hakemista ja myöntämistä koskevaan menettelyyn sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

Tutkimushankkeille myönnetyn rahoituksen takaisinperintään sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään. Esityksen myönnetyn rahoituksen takaisinperinnästä rahastolle tekee kauppa- ja teollisuusministeriö.

Jos kauppa- ja teollisuusministeriö esittää, että 53 a tai 53 b §:ssä säädetyn maksuvelvollisuuden tarkoituksen kannalta ei ole perusteltua käyttää kaikkia 53 c §:n 3 momentin mukaan jaettavissa olevia varoja edellä 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden rahoittamiseen, rahaston tulee jättää vastaava osa varoista jakamatta. Jakamatta jääneet varat on palautettava maksajille maksujen suhteessa.

Varojen jakamista ja palauttamista sekä tutkimusrahoituksen hakemista ja takaisinperintää koskevista menettelyistä säädetään tarvittaessa tarkemmin kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella.

53 e §

Avustuksiin liittyvä täydentävä sääntely

Avustushakemus toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriöön. Ministeriön on ennen avustusten myöntämistä koskevan esityksen tekemistä pyydettävä siitä Säteilyturvakeskuksen lausunto.

Avustukseen sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

75 § (HE 8/2020 vp!)

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Muutoksenhakuun valtion ydinjätehuoltorahaston 53 d §:n nojalla tekemään hankkeen rahoittamista koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä valtionavustuslain 34 ja 35 §:ssä säädetään.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 52 §:n 1—3 ja 5 momentin, 53 a §:n 2 momentin, 53 b §:n 2 momentin, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä, jos siinä on niin määrätty, 65 §:n nojalla annettu päätös, voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

75 §

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

Valtion ydinjätehuoltorahaston päätökseen, joka koskee 53 b §:ssä tarkoitetun maksun perimistä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhakuun rahaston 53 d §:n nojalla tekemään päätökseen sovelletaan, mitä valtionavustuslain 34 ja 35 §:ssä säädetään.

Tämän lain 42 §:n, 43 §:n 2 ja 3 momentin, 44 ja 47 §:n, 49 §:n 1 momentin, 52 a §:n 1—3 momentin, 52 b ja 52 c §:n nojalla, 53 b §:n, 63 §:n 1 momentin 5 kohdan, 66 ja 68 §:n nojalla annettu päätös sekä, jos siinä on niin määrätty, 65 §:n nojalla annettu päätös, voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Sen 43 §:n 2 momenttia, 52 a–c §:ää ja 52 d §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2022, 53 a–53 e §:ää ja 75 §:n 5 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2023 sekä 75 §:n 7 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2022 ja, siltä osin kuin se koskee 53 b §:ää, 1 päivästä tammikuuta 2023. Ydinenergialain 82 §:n 5 kohtaa sovelletaan sellaisena kuin se oli tämän lain voimaantullessa 31 päivään joulukuuta 2021. Vuonna 2022 vastuumäärä vahvistetaan tämän lain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vain kuluvan kalenterivuoden osalta ja jätehuoltovelvolliselle tämän lain 52 a §:n mukaisesti myönnetyn lainan laina-aika on yksi vuosi.

Valtion ydinjätehuoltorahaston nykyinen johtokunta jatkaa, kunnes uusi johtokunta on nimitetty tämän lain 38 a §:n mukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Valtion ydinjätehuoltorahaston
toimitusjohtajan tulee tehdä tämän lain 38 c
§:ssä tarkoitettu sisäpiiri-ilmoitus kolmen
kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.*

2.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se
on laissa 1442/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Valvottavat

Valvottavat

Finanssivalvonta valvoo valtion
eläkerahaston sijoitustoimintaa sekä
sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta
koskevien säännösten noudattamista, Keva-
nimisen eläkelaitoksen rahoitustoiminnan
suunnittelua ja sijoitustoimintaa sekä
sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta
koskevien säännösten noudattamista sekä
kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä
säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta
annetussa laissa (1297/2006), Kevasta
annetussa laissa (66/2016) ja kirkkolaissa
(1054/1993).

Finanssivalvonta valvoo valtion
eläkerahaston ja Valtion
ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa sekä
sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta
koskevien säännösten noudattamista, Keva-
nimisen eläkelaitoksen rahoitustoiminnan
suunnittelua ja sijoitustoimintaa sekä
sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoitusta
koskevien säännösten noudattamista sekä
kirkon eläkerahastoa. Valvontatehtävistä
säädetään lisäksi valtion eläkerahastosta
annetussa laissa (1297/2006),
ydinenergialaissa (990/1987) ja Kevasta
annetussa laissa (66/2016) ja kirkkolaissa
(1054/1993).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3.

Laki

Finanssivalvonnan maksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 302/2019 sekä 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentti laissa 1076/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Maksuvelvollinen

Maksuvelvollinen

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvottava, 5 momentissa tarkoitettu ulkomaisen valvottavan sivuliike, 6 momentissa tarkoitettu eläkerahasto ja eläkelaitos sekä 5 §:n 36 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan yritys, joka tarjoaa palveluja sivuliikettä perustamatta;

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu valvottava, 5 momentissa tarkoitettu ulkomaisen valvottavan sivuliike, 6 momentissa tarkoitettu rahasto ja eläkelaitos sekä 5 §:n 36 kohdassa tarkoitettu kolmannen maan yritys, joka tarjoaa palveluja sivuliikettä perustamatta;

4 §

4 §

Suhteellinen valvontamaksu

Suhteellinen valvontamaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suorittamiseen velvolliset määräytyvät
seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Maksuperuste	Maksun määrä prosentteina maksuperusteesta
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettu talletuspankki	taseen loppusumma	0,0027
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu luottoyhteisö	taseen loppusumma	0,0027
maksulaitoslaissa tarkoitettu muu maksulaitos kuin sähkörahayhteisö	liikevaihto	0,24
maksulaitoslaissa tarkoitettu sähkörahayhteisö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vahinkovakuutusyhtiö	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu henkivakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettu työeläkevakuutusyhtiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettu vakuutusyhdistys	taseen loppusumma x 4	0,0027
eläkesäätiölaissa tarkoitettu eläkesäätiö	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu eläkekassa	taseen loppusumma	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu sairauskassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
vakuutuskassalaissa tarkoitettu muu vakuutuskassa kuin eläkekassa tai sairauskassa	taseen loppusumma	0,0027
maatalousyrittäjän eläkelaiissa (1280/2006) tarkoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos	taseen loppusumma	0,0027
merimieseläkelaiissa (1290/2006) tarkoitettu Merimieseläkekassa	taseen loppusumma x 0,4	0,0027
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettu työttömyysvakuutusrahasto sekä Koulutusrahasto	taseen loppusumma	0,0027
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitettu työttömyyskassojen tukikassa	taseen loppusumma x 4	0,0027
valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1297/2006) tarkoitettu valtion eläkerahasto,	taseen loppusumma x 0,4	0,0027

ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettu Valtion ydinjätehuoltorahasto, Kevasta annetussa laissa (66/2016) tarkoitettu Kevan niminen eläkelaitos ja kirkkolaissa (1054/1993) tarkoitettu kirkon eläkerahasto		
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0009
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0014
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	ETA-luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0018
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	kolmannen maan luottolaitoksen sivuliikkeen laskennallisen taseen loppusumma	0,0027
muun kuin sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	liikevaihto	0,10
sellaisen sähkörahayhteisöä vastaavan ulkomaisen maksulaitoksen sivuliike, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen	taseen loppusumma	0,0009
sijoitusrahastolaissa tarkoitettu rahastoyhtiö rahastoyhtiön	Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu rahastoyhtiölle, joka tarjoaa omaisuudenhoitoa tai sijoitusneuvontaa omaisuudenhoidon ja sijoitusneuvonnan	liikevaihto	0,32
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettua toimiluvan saanut vaihtoehtorahastojen hoitaja	vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0021
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, joka tarjoaa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua palvelua tai 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua liitännäispalvelua näiden palvelutoimintojen	liikevaihto	0,32
yhteisö, joka Suomessa toimiluvan nojalla sekä hallinnoi sijoitusrahastoa että hoitaa vaihtoehtorahastoa	Suomessa hallinnoitujen sijoitusrahastojen ja hoidettujen	0,0021

	vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettu pörssi	liikevaihto	1,24 ja vähintään 50 000 euroa
sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu muu sijoituspalveluyritys kuin mainitun lain 6 luvun 1 §:n 3–6 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,32
sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n 3–5 momentissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	liikevaihto	0,10
työttömyyskassalaissa tarkoitettu työttömyyskassa	jäsenmaksutulo	0,63
ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,14
kolmannen maan sijoituspalveluyrityksen sivuliike	liikevaihto	0,32
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka ei hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliike, joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ulkomainen ETA-rahastoyhtiö, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hallinnoi Suomessa sijoitusrahastoa	ulkomaisen rahastoyhtiön Suomessa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
lisämaksu vaihtoehtorahastojen hoitajalle, jonka hoitama vaihtoehtorahasto on sijoittautunut ETA-valtioon tai kolmanteen maahan	vaihtoehtorahastojen hoitajan ulkomailla hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0010
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka ei hoida Suomessa vaihtoehtorahastoa	liikevaihto	0,14
sellaisen ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike, joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	0,0017
ETA-vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole Suomessa sivuliikettä ja joka hoitaa Suomessa vaihtoehtorahastoa	ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajan Suomessa hoitamien	0,0017

	vaihtoehtorahastojen varojen yhteismäärä	
kolmanteen maahan sijoittautuneen vaihtoehtorahastojen hoitajan sivuliike	liikevaihto	0,32
kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliike	vakuutusmaksutulo	0,029

5 §

5 §

Suhteellista valvontamaksua maksavan perusmaksu

Suhteellista valvontamaksua maksavan perusmaksu

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Suhteellisen valvontamaksun maksuperuste ja maksun määrä prosentteina maksuperusteesta sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Perusmaksu euroina
liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitettu liikepankki, säästöpankkilaissa (1502/2001) tarkoitettu säästöpankkiosakeyhtiö sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (423/2013) tarkoitettu osuuspankkiosakeyhtiö	6 420
muu luottolaitos	2 140
lisämaksu luottolaitokselle, jonka palkkiotuottojen määrä on suurempi kuin rahoituskate	9 630
maksulaitos	2 140
vakuutusyhtiö	6 420
vakuutusyhtiölaissa tarkoitettu erillisyyhtiö	2 140
vakuutusyhdistys	1 070
eläkesäätiö ja eläkekassa	1 284
muu vakuutuskassa kuin eläkekassa	856
työttömyyskassa	6 420
Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa, työttömyysvakuutusrahasto ja Koulutusrahasto	6 420
Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, Ympäristövakuutuskeskus ja työttömyyskassojen tukikassa	1 284
valtion eläkerahasto, Valtion ydinjätehuoltorahasto, Keva-niminen eläkelaitos ja kirkon eläkerahasto	16 050
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan I sivuliike	2 140
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan II sivuliike	3 210
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen luokan III sivuliike	4 301
rahastoyhtiö	4 280

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

*Valtion ydinjätehuoltorahaston
valvontamaksu peritään vuonna 2021 siinä
suhteessa kuin laki on vuonna 2021 voimassa.*
